

c) Klasyfikacja ogólna regionów europejskich w ujęciu ekonomicznym i według poziomu życia

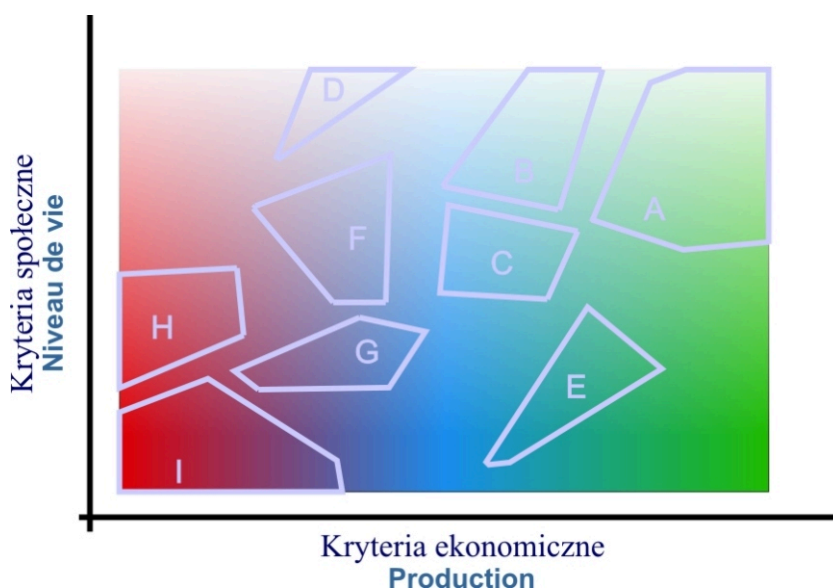
Po opisaniu charakterystycznych cech regionów w oparciu o czynniki ekonomiczne i poziom życia można podjąć się oceny regionów pod kątem ich trudności i atutów. W oparciu o wcześniej zaprezentowane wskaźniki dla każdego regionu został zbudowany syntetyczny współczynnik „ekonomiczny” oraz syntetyczny współczynnik „poziomu życia”. Następnie pogrupowano regiony w klasy według podobieństw. Powstało w ten sposób 9 klas regionów, których rozkład w przekroju ekonomicznym i poziomu życia przedstawia się tak, jak zaprezentowano poniżej. Im wyższy współczynnik „poziomu życia” w danej klasie, tym kolor niebieski jest intensywniejszy, natomiast im współczynnik „ekonomiczny” jest wyższy tym kolor jest jaśniejszy.

c) Une classification générale des régions européennes selon l'économie et le niveau de vie.

Après avoir décrit les spécificités des régions selon les axes économie et niveau de vie, il s'agit ici d'évaluer les régions selon leurs difficultés ou atouts autour de ces deux axes. Pour chaque région a été calculé un score " économie " et un score " niveau de vie " à partir des indicateurs précédents. Ils ont ensuite été regroupés par classe de ressemblance dans le plan obtenu. Ainsi, 9 classes de régions ont été retenues qui se répartissent comme suit dans le plan économie x niveau de vie. Plus la classe présente un niveau de vie élevé, plus il est de couleur verte et plus son score d'économie est élevé plus la couleur est claire.

Rysunek 24. Rozmieszczenie klas w typologii według podejścia ekonomicznego i społecznego

Graphique 24 : Position des classes de la typologie dans le plan économie x niveau de vie

źródło: Eurostat.
source : Eurostat.

Najczęściej spotykane sytuacje w regionach europejskich skupiają się wokół przekątnej od klasy A. (najbardziej korzystnej sytuacji) do klasy I. (najmniej korzystna sytuacja). Jednakże analiza pozwala uwidocznąć sytuację, w których gospodarka i poziom życia nie są powiązane – wysoki współczynnik na jednej osi nie zawsze jest związany z wysoką wartością na drugiej. Poziom rozwoju gospodarczego nie jest więc wykładnią poziomu życia w regionie.

Liczne regiony wschodniej Europy, w tym województwo kujawsko-pomorskie, jak również niektóre regiony z południa Hiszpanii oraz Włoch znajdują się w klasie I, w której gospodarka i poziom życia są najniższe w Europie. Już w poprzednich klasyfikacjach okazały się one regionami wyróżniającymi się pod względem występujących w nich trudności. Klasa H. z Portugalii,

Les situations les plus courantes au sein des régions européennes se regroupent autour de la diagonale : depuis la classe A, situation la plus favorable jusqu'à la classe I, situation la moins favorable. Cependant, cette analyse permet de mettre en évidence des situations où économie et niveau de vie ne sont pas liés, un fort score dans un axe n'entraîne pas nécessairement la réussite dans l'autre. Le niveau économique n'est pas un déterminant du niveau de vie d'une région.

De nombreuses régions de l'est de l'Europe dont la Cujavie-Poméranie ainsi que certaines du sud de l'Espagne et de l'Italie se trouvent dans la classe I pour laquelle l'économie et le niveau de vie sont au plus bas en Europe. Ces régions apparaissent en difficulté sur les typologies qui précèdent. La classe H avec le Portugal, Malte, la Corse, la Sicile et quelques régions du sud de

Malta oraz Korsyką, Sycylią i kilkoma regionami z południa Włoch oraz Hiszpanią charakteryzuje się jeszcze niższym syntetycznym współczynnikiem gospodarki niż klasa I., ale z poziomem życia wyraźnie wyższym i zbliżonym do średniej europejskiej.

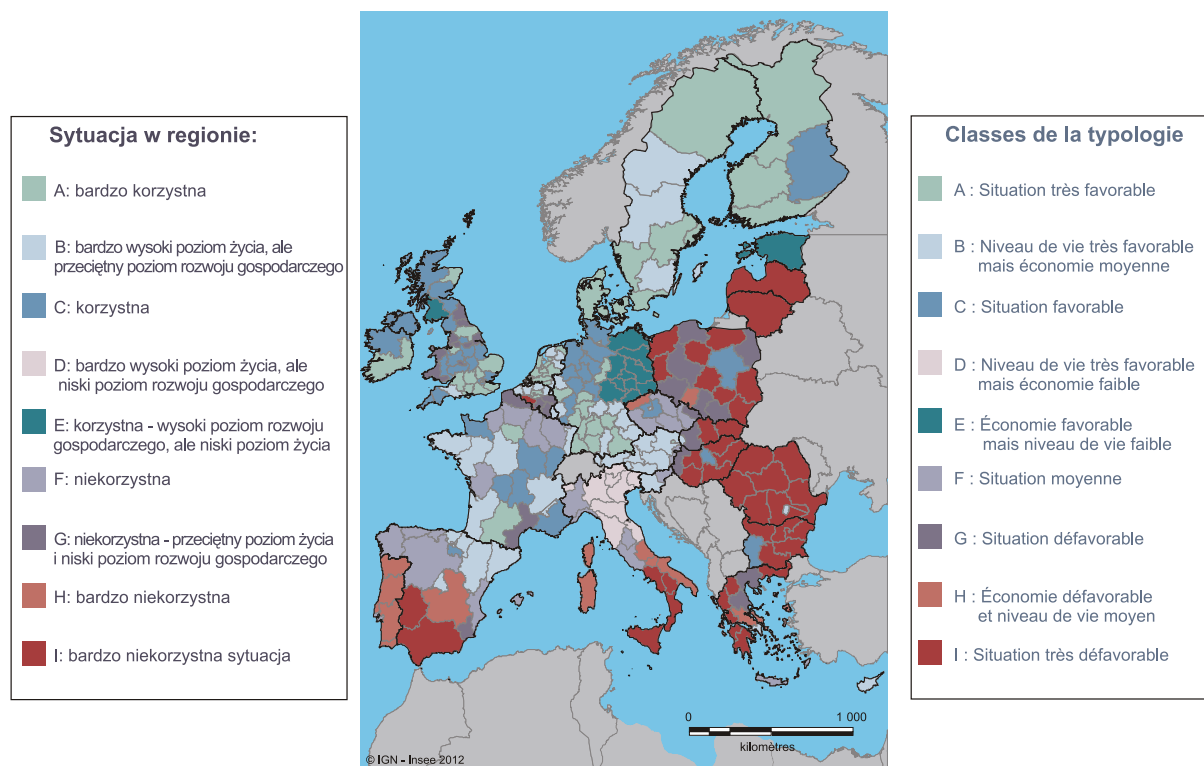
Główne współczynniki dla klasy G., z Nord-Pas-de-Calais, regionem Languedoc-Roussillon, kilkoma regionami Belgii oraz Europy Wschodniej, rozłożyły się na tych dwóch osiach poniżej średniej europejskiej. Klasa ta różni się od klasy C., złożonej z sześciu francuskich regionów, licznych regionów angielskich oraz regionów Niemiec Zachodnich, dla których wartości współczynników znajdują się powyżej średniej. Klasa A. z Ile de France, Danią, licznymi regionami flamandzkimi i holenderskimi, wykazuje najwyższy wskaźnik dotyczący gospodarki, jak również wysoki poziom życia. Klasa B. składa się z pozostałych regionów Francji, Holandii, Belgii, Austrii oraz północnej Hiszpanii, które charakteryzują się – podobnie jak regiony w klasie A. – wysokim poziomem życia, ale niższym poziomem gospodarczym. W ostatniej klasie znajdują się jedynie regiony północnych Włoch, charakteryzujące się bardzo wysokim poziomem życia, ale poziomem rozwoju gospodarczego poniżej średniej. W tych regionach zamożność nie jest związana ze sferą ekonomiczną.

L'Italie et de l'Espagne, présente un score d'économie encore plus faible que la classe I mais avec un niveau de vie nettement supérieur, proche de la moyenne européenne.

La classe G avec le Nord-Pas-de-Calais, le Languedoc-Roussillon, quelques régions anglaises, belges et de l'Europe de l'est, représente les régions avec des scores en dessous des moyennes européennes sur les deux axes. Elle se détache de la classe C composée de six régions françaises, de nombreuses régions anglaises et de l'Allemagne de l'ouest notamment, qui se trouve au-dessus de ces moyennes. La classe A, avec l'Île-de-France, le Danemark, de nombreuses régions finlandaises et néerlandaises, a les indicateurs économiques les plus élevés, avec un fort niveau de vie également. La classe B, composée du reste des régions de France, des Pays-Bas, de Belgique, d'Autriche et du nord de l'Espagne, est aussi bien notée du point de vue du niveau de vie que la classe A mais avec un niveau économique inférieur. La dernière classe regroupe uniquement des régions du nord de l'Italie avec un niveau de vie très élevé mais un niveau de production sous la moyenne. Dans ces régions, la richesse observée n'est pas due à la sphère productive.

Mapa 12c. Klasyfikacja regionów Europy według podejścia ekonomicznego i społecznego

Carte 12c : Classification européenne selon les axes économie et niveau de vie

źródło: Eurostat.
source : Eurostat.

Rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim i regionie Nord-Pas-de-Calais

Le marché du travail en Cujavie-Poméranie et en Nord-Pas-de-Calais

1. Aktywność ekonomiczna ludności

Analiza rynku pracy oparta jest na badaniu populacji aktywnej zawodowo. Zgodnie z definicją przyjętą, podczas XIII Międzynarodowej Konferencji Statystyków Zatrudnienia z października 1982 r., i rekomendowaną przez Międzynarodową Organizację Pracy, populacja aktywnych zawodowo obejmuje osoby w wieku produkcyjnym (15 lat i starsze), tj. aktywne na rynku pracy, które mogą być osobami pracującymi lub bezrobotnymi.

Badania aktywnych zawodowo uwzględniają potencjał siły roboczej wśród populacji, która zmienia się wraz z klasycznymi zjawiskami demograficznymi takimi jak: starzenie się społeczeństwa czy migracje ludności. Jednakże jest ona zależna od ewolucji typów aktywności: przedłużenie okresu kształcenia, zatrudnienie kobiet, wcześniejsze przejście na emeryturę.

Współczynnik aktywności zawodowej, który określa udział osób aktywnych zawodowo (pracujących i bezrobotnych) w stosunku do ogółu populacji, daje również informacje na temat typów aktywności. Interesujące jest więc przeprowadzenie analizy poszczególnych podgrup populacji, według wieku, płci lub poziomu wykształcenia.

W obrębie Unii Europejskiej (27 państw), poziom aktywności osób w wieku 15-64 lat wyniósł w 2010 r. 71%. O ile poziom aktywności zawodowej we Francji plasuje się w okolicach średniej europejskiej 70,3%, o tyle w Polsce jedynie 65,6% osób w wieku 15-64 lat było aktywnych zawodowo. W obu tych krajach, regiony Nord-Pas-de-Calais i Kujawsko-Pomorskie przedstawiają poziom aktywności zawodowej wyraźnie niższy od średniej krajowej.

a) Województwo kujawsko-pomorskie

W 2010 r. w województwie kujawsko-pomorskim liczba ludności w wieku 15 lat i więcej wynosiła 1,6 mln osób (w kraju 31,7 mln) co stanowiło 5,2% ogółu ludności w tym wieku w Polsce. Współczynnik aktywności zawodowej w województwie wyniósł 54,7% (w kraju było to 55,8%; w przypadku mężczyzn – 64,1%, a kobiet – 48,2%) i był niższy od wskaźnika dla całej Polski o 1,1 p. proc. Poziom aktywności zawodowej był wyższy w przypadku mężczyzn i osiągnął wartość 63,9%, a dla kobiet – 46,4%. Najwyższy współczynnik aktywności zawodowej, biorąc pod uwagę poszczególne grupy wiekowe ludności, wystąpił wśród osób w wieku 35-44 lata (85,8%), natomiast najniższy w grupie wiekowej 55-64 lata (32,2%).

Wśród kobiet najwyższy współczynnik aktywności wystąpił również w grupie wiekowej 35-44 lata (79,5%), a wśród mężczyzn – w grupie w wiekowej 25-34 lata (93,2%).

1. Population active

L'analyse du marché du travail passe nécessairement par l'étude de la population remplissant les conditions pour occuper un emploi : la population active. Selon la définition adoptée lors de la XIIIe conférence internationale des statisticiens du travail en octobre 1982 et recommandée par l'Organisation internationale du travail, la population active regroupe les personnes en âge de travailler (15 ans et plus) et qui sont disponibles sur le marché du travail. Celles-ci peuvent avoir un emploi (population active occupée) ou non (chômeurs).

L'étude de la population active rend compte du potentiel de main d'œuvre parmi la population. Celle-ci varie en fonction de phénomènes démographiques classiques tels que le vieillissement ou l'immigration. Mais elle est aussi fonction des évolutions dans les comportements d'activité : allongement de la durée des études, travail des femmes, départs anticipés à la retraite entre autres.

Le taux d'activité, qui rapporte le nombre d'actifs (occupés ou non) à la population totale, donne des informations sur ces comportements d'activité. Il est donc intéressant de le décliner sur des sous-populations particulières, selon l'âge, le sexe ou encore le niveau d'instruction.

Au sein de l'Union européenne à 27 pays, le taux d'activité des 15-64 ans s'élève en 2010 à 71%. Si le taux français se situe non loin de cette moyenne européenne avec 70,3%, en Pologne seuls 65,6% des personnes âgées de 15 à 64 ans sont actives. Dans ces deux pays, les régions Nord-Pas-de-Calais et Cujavie-Poméranie affichent un taux d'activité nettement inférieur à leur moyenne nationale respective.

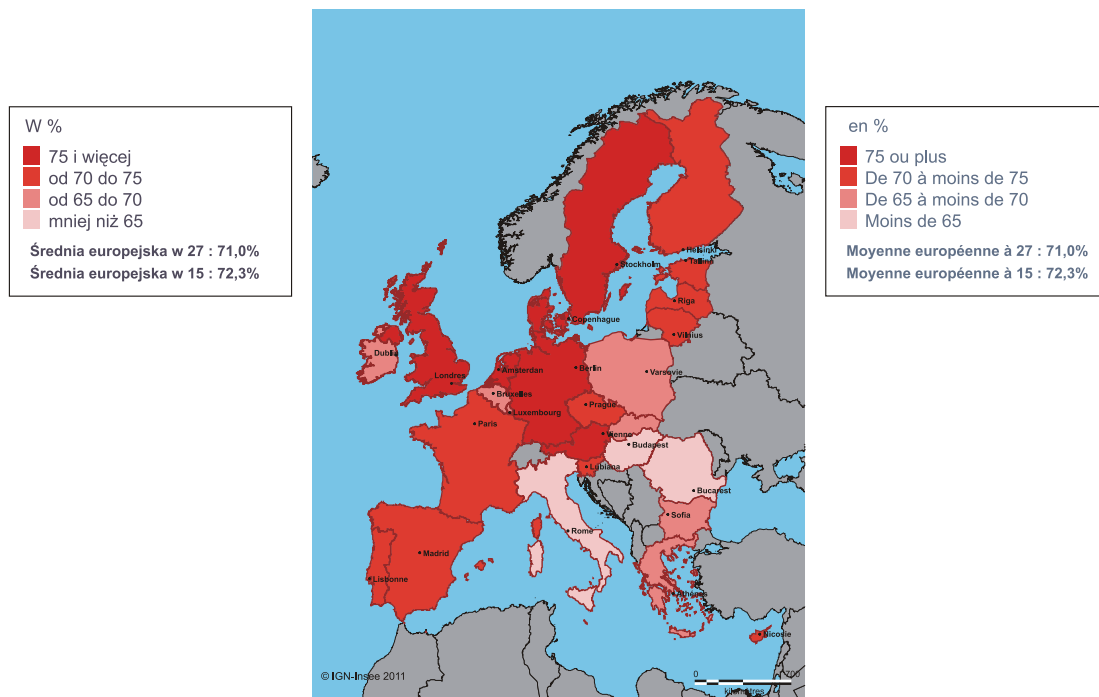
a) Voïvodie de Cujavie-Poméranie

En 2010, la population de 15 ans et plus de la voïvodie Cujavie-Poméranie est de 1,6 million de personnes (31,7 millions de personnes au niveau national) ce qui représente 5,2% de la population totale de cette tranche d'âge en Pologne. Le taux d'activité de la voïvodie est de 54,7% (contre le taux d'activité de 55,8% au niveau national, ce taux étant de 64,1% pour les hommes et de 48,2% pour les femmes) et est inférieur au taux national de 1,1 point. Le taux d'activité masculine est plus important et atteint 63,9%, le taux d'activité féminine est de 46,4%. En termes de tranches d'âge, le taux d'activité des 35-44 ans est plus élevé (85,8%) tandis que le taux d'activité des 55-64 ans est le plus faible (32,2%).

Le taux d'activité féminine des 35-44 ans est aussi le plus élevé (79,5%) tandis que le taux d'activité masculine le plus élevé concerne la tranche d'âge des 25-34 ans (93,2%).

Mapa 13 a : Współczynnik aktywności zawodowej ludności w wieku 15-64 lata według krajów w 2010 r.

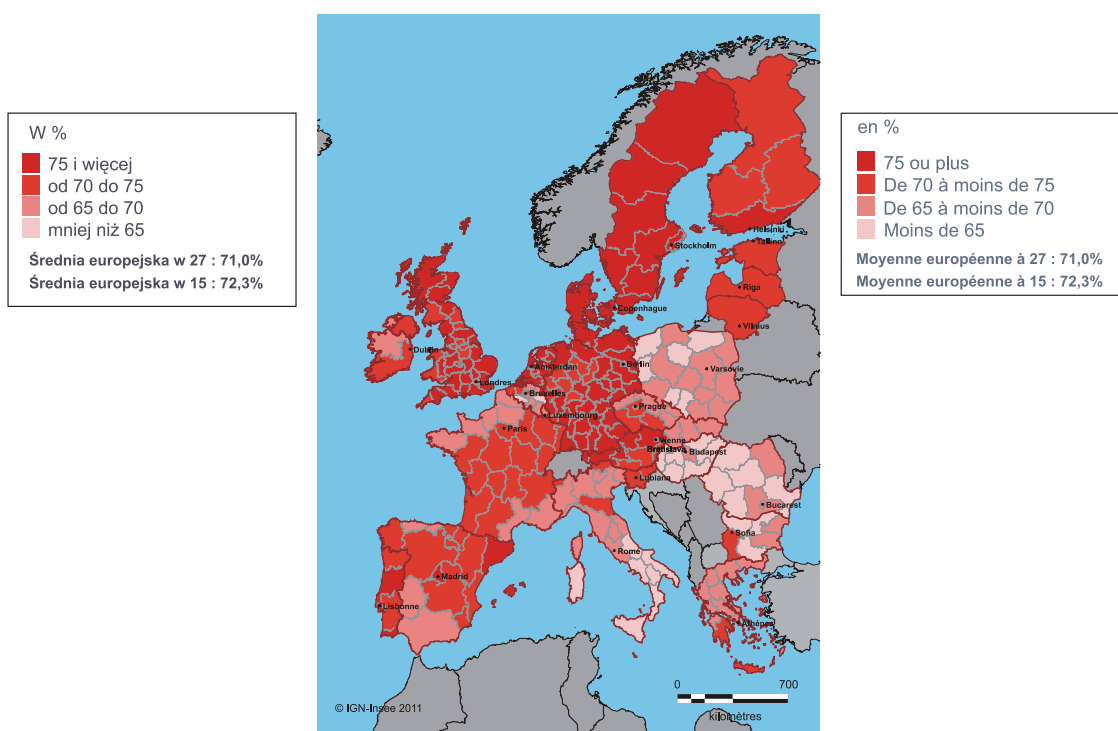
Carte 13 a : Taux d'activité des 15 à 64 ans en 2010 au niveau des pays européens

źródło : Eurostat.
source : Eurostat.

Mapa 13b. Współczynnik aktywności zawodowej ludności w wieku 15-64 lata według regionów europejskich w 2010 r.

Carte 13b : Taux d'activité des 15 à 64 ans en 2010 au niveau des régions européennes

źródło : Eurostat.
source : Eurostat.

Tabl. 23 : Ludność w wieku 15 lat i więcej oraz współczynnik aktywności zawodowej według płci i wieku w województwie kujawsko-pomorskim w 2010 r.

Tableau 23. Population des 15 ans et plus et taux d'activité par sexe et âge en voïvodie de Cujavie-Poméranie en 2010

	Ludność			Współczynnik aktywności zawodowej			Unités : moyennes annuelles, milliers, %.
Jednostka: przeciętne w roku, tys., %	Population totale			Taux d'activité			
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	
	total	hommes	femmes	total	hommes	femmes	
Polska ogółem	31 673,4	15 049,9	16 623,4	55,8	64,1	48,2	Pologne
Województwo ogółem	1642,4	776,5	865,9	54,7	63,9	46,4	Voïvodie
15–64	1 399,6	686,3	713,3	63,7	71,5	56,1	de 15 à 64 ans
15–24	273,1	136,2	136,9	36,0	39,5	32,5	de 15 à 24 ans
25–34	318,2	159,9	160,4	82,8	93,2	72,3	de 25 à 34 ans
35–44	260,6	128,7	131,8	85,8	92,3	79,5	de 35 à 44 ans
45–54	278,2	135,5	142,7	78,6	83,6	73,9	de 45 à 54 ans
55–64	269,6	126,0	143,6	32,2	44,5	21,4	de 55 à 64 ans
65 lat i więcej	242,7	90,2	152,5	3,0	5,7	1,3	65 ans et plus

źródło: Eurostat, Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności, 2010.

source : Eurostat, Enquête sur les forces de travail, 2010.

Liczba osób aktywnych zawodowo w wieku 15 lat i więcej w województwie kujawsko-pomorskim w 2010 r. wyniosła 0,9 mln osób (w kraju 17,7 mln), co stanowiło 5,1% ludności aktywnej zawodowo ogółem w Polsce. Zarówno w województwie jak i w Polsce wśród aktywnych zawodowo zdecydowanie przeważali mężczyźni (odpowiednio 0,5 mln; 55,2% i 9,6 mln; 54,6%). Analizując liczbę osób aktywnych zawodowo według grup wiekowych i płci można zauważyć przewagę mężczyzn we wszystkich przedziałach wiekowych. Najwięcej aktywnych zawodowo wystąpiło w grupie osób w wieku 25-34 lata, zarówno wśród kobiet – 0,1 mln (28,5% udziału) jak i mężczyzn – 0,1 mln (30,0%),. Spośród aktywnych zawodowo na rynku pracy, według poziomu wykształcenia w województwie kujawsko-pomorskim najwięcej osób posiadało wykształcenie średnie (CITE 3-4) – 69,9%, a najmniej wykształcenie niskie (CITE 0-2) – 9,6%. Osoby z wyższym wykształceniem to przeważnie kobiety (0,1 mln, tj. 56,7% ogółu ludności z danym poziomem wykształcenia). Z kolei więcej mężczyzn posiadało wykształcenie średnie i niskie (odpowiednio: 58,3% udziału oraz 58,6%).

En 2010, la population active de 15 ans et plus de la voïvodie Cujavie-Poméranie est de 0,9 million de personnes (contre 17,7 millions de personnes au niveau national) ce qui représente 5,1% de la population active totale en Pologne. Aussi bien au niveau de la voïvodie qu'au niveau national, les hommes actifs sont majoritaires (respectivement 0,5 million, 55,2% et 9,6 millions, 54,6%). En analysant la population active par tranches d'âge et par sexe, nous constatons la prépondérance des hommes dans toutes les tranches d'âge. La tranche d'âge des 25-34 ans est celle qui regroupe le plus d'actifs, tant pour les hommes que pour les femmes (28,5% des hommes en activité et 30,0% des femmes en activité ont entre 25 et 34 ans). En termes de niveaux d'études, la population active de la voïvodie de Cujavie-Poméranie se compose avant tout de personnes avec un niveau moyen d'éducation (69,9% des actifs ont un diplôme de niveau moyen CITE 3-4 contre seulement 9,6% avec un faible niveau de formation de type CITE 0-2) Les femmes ont plus souvent le niveau élevé (0,1 million soit 56,7% de la population totale ayant ce niveau de formation) tandis que les hommes un niveau moyen ou faible (avec respectivement : 58,3% et 58,6%).

Tabl. 24. Ludność w wieku 15 lat i więcej aktywna zawodowo według płci, wieku i poziomu wykształcenia w województwie kujawsko-pomorskim w 2010 r.

Tableau 24. Population active des 15 ans et plus par sexe, âge et niveau d'éducation en voïvodie de Cujavie-Poméranie en 2010

Jednostka: przeciętne w roku, tys., %	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	Unités : moyennes annuelles, milliers, %.
	total	hommes	femmes	total	hommes	femmes	
Polska ogółem	17 659,9	9 642,7	8 017,2	.	.	.	Pologne
Województwo ogółem	898,1	496,0	402,0	100,0	100,0	100,0	Voïvodie
Według grup wieku:							Par âge :
15–64	890,8	490,9	400,0	99,2	99,0	99,5	de 15 à 64 ans
15–24	98,3	53,8	44,4	10,9	10,8	11,0	de 15 à 24 ans
25–34	263,5	149,0	114,5	29,3	30,0	28,5	de 25 à 34 ans
35–44	223,6	118,8	104,8	24,9	24,0	26,1	de 35 à 44 ans
45–54	218,7	113,2	105,5	24,4	22,8	26,2	de 45 à 54 ans
55–64	86,8	56,0	30,8	9,7	11,3	7,7	de 55 à 64 ans
65 lat i więcej	7,2 (u)	5,2 (u)	//	0,8	1,0	//	65 ans et plus
Według poziomu wykształcenia				Par niveau d'éducation			
Wyższe ^a (CITE 5-6)	184,3	79,8	104,5	20,5	16,1	26,0	Niveau élevé ^a (CITE 5-6)
Średnie ^b (CITE3-4)	628,0	366,0	262,0	69,9	73,8	65,2	Niveau moyen ^b (CITE3-4)
Niskie ^c (CITE5-6)	85,8	50,3	35,5	9,6	10,1	8,8	Niveau faible ^c (CITE 0-2)

a—c : Obejmuje wykształcenie : a – wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora, wyższe z tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym, wyższe ze stopniem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty lub równorzędnym, b – policealne, średnie zawodowe, średnie ogólnokształcące, zasadnicze zawodowe, c – gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe.

u – Dane niewiarygodne/niepewne.

// : brak danych

źródło: Eurosta, Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności, 2010.

a—c : Niveaux d'éducation : a – enseignement supérieur + au moins le titre de docteur, enseignement supérieur + titre de master, de médecin ou équivalent, enseignement supérieur + titre d'ingénieur, de licencié, d'économiste diplômé ou équivalent, b – enseignement postsecondaire non supérieur, enseignement secondaire professionnel, enseignement secondaire général, éducation de base professionnelle, c – collège, école primaire (cursus complet ou incomplet).

u – Données incertaines

// : Aucune donnée.

source : Eurostat, Enquête sur les forces de travail, 2010.

Prognoza liczby ludności w wieku 15 lat i więcej w województwie kujawsko-pomorskim do 2030 r.

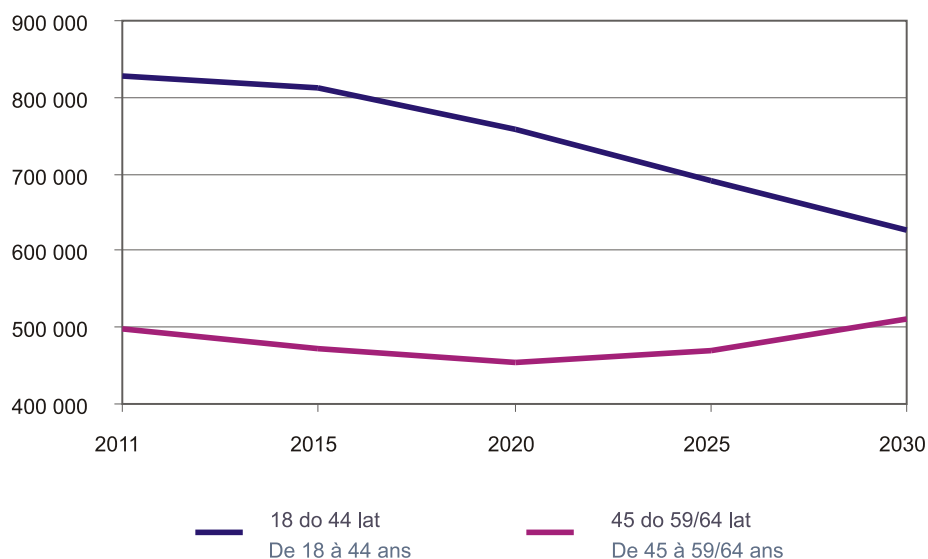
Według prognoz GUS na lata 2008–2035 liczba ludności województwa kujawsko-pomorskiego w wieku 15 lat i więcej będzie systematycznie spadać. Przewiduje się, że w 2030 r. stanowić ona będzie 86,1% ogółu ludności. W województwie, zarówno w miastach, jak i na wsi będzie znacząco przybywać osób w wieku poprodukcyjnym, tj. kobiet w wieku 60 lat i więcej oraz mężczyzn w wieku 65 lat i więcej. Liczba ludności w tej grupie wiekowej wzrośnie w porównaniu z 2010 r. o 48,7% (w miastach wzrośnie o 40,7% a na obszarach wiejskich – o 64,0%). Istotne zmiany nastąpią również w grupie osób w wieku zdolności do pracy (tj. dla mężczyzn grupa wieku 18-64 lata, dla kobiet 18-59 lat), gdzie do 2030 r. przewidywany jest spadek o 15,0%.

Les prévisions concernant la population de 15 ans et plus en voïvodie de Cujavie-Poméranie jusqu'à 2030

Selon les prévisions du GUS pour les années 2008–2035, la population de 15 ans et plus de la voïvodie de Cujavie-Poméranie sera systématiquement en baisse et en 2030, elle ne représentera que 86,1% de la population totale. Aussi bien dans le milieu urbain que rural de la voïvodie, la population ayant dépassé l'âge actif soit les femmes âgées de 60 ans et plus et les hommes âgés de 65 ans et plus, sera en augmentation sensible. En comparaison avec 2010, la population de cette tranche d'âge augmentera de 48,7% (dans le milieu urbain de 40,7% et dans le milieu rural de 64,0%). Les changements sensibles toucheront aussi la population active (soit les hommes de 18 à 64 ans et les femmes de 18 à 59 ans) dont une baisse de 15,0% est prévue avant 2030.

Rys. 25. Prognoza liczby ludności w wieku produkcyjnym w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2011-2030

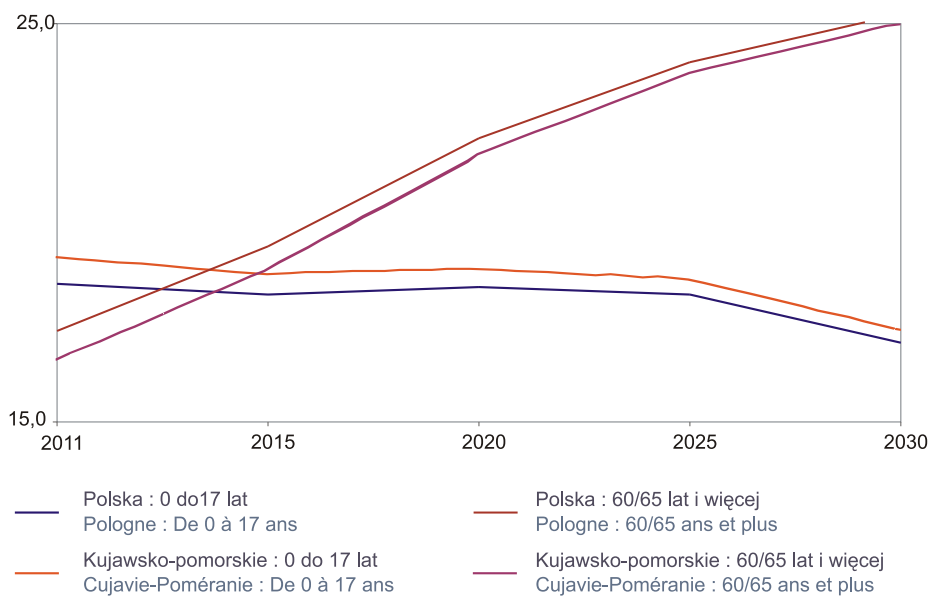
Graphique 25 : Projections de population en âge de travailler en voïvodie de Cujavie-Poméranie entre 2011 et 2030

źródło : Eurostat.
source : Eurostat.

Rys. 26. Prognoza udziału ludności w wieku 0-17 lat i ludności w wieku 60/65 lat i więcej w ludności ogółem w Polsce i w województwie kujawsko-pomorskim do 2030 r.

Graphique 26 : Projections de population âgée de 0 à 17 ans et de population âgée de 60 à 65 ans et plus dans la population totale en Pologne et en voïvodie de Cujavie-Poméranie en 2030

źródło : Eurostat.
source : Eurostat.

Tabl. 25 : Prognoza struktury ludności w wieku 15 lat i więcej aktywnej zawodowo w województwie kujawsko-pomorskim na 2030 r.

Tableau 25. Projection de la structure de la population active des 15 ans et plus en voïvodie de Cujavie-Poméranie en 2030				
Jednostka: %	ogółem	mężczyźni	kobiety	Unité : %
	total	hommes	femmes	
Ludność ogółem	100	100	100	Population totale
15 do 64 lat	74,4	78,2	70,9	De 15 à 64
15 do 24 lat	13,0	13,9	12,1	De 15 à 24
25 do 34 lat	11,8	12,7	11,0	De 25 à 34
35 do 44 lat	16,1	17,0	15,3	De 35 à 44
45 do 54 lat	19,0	19,9	18,1	De 45 à 54
55 do 64 lat	14,6	14,8	14,4	De 55 à 64
65 lat i więcej	25,6	21,8	29,1	65 ans et plus

źródło : dane GUS.
source : GUS.

Liczba ludności w wieku, w którym osoby zazwyczaj kończą pracę zawodową, tj. dla kobiet 60 lat i więcej a dla mężczyzn – 65 lat i więcej, zarówno w Polsce jak i województwie kujawsko-pomorskim wzrośnie, natomiast osób w młodszych grupach wiekowych (0-17 lat) systematycznie będzie ubywało.

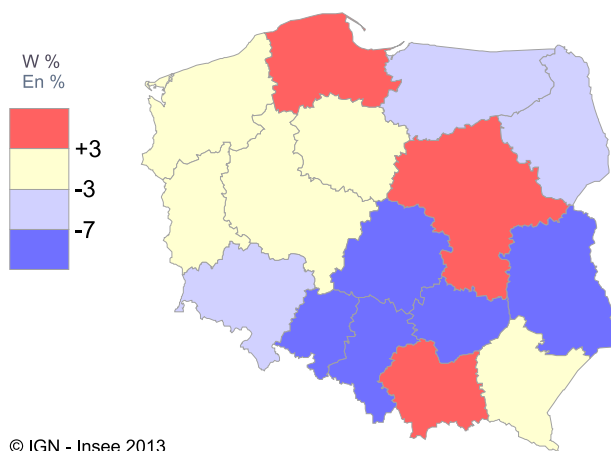
Według prognozy GUS w 2030 r. w województwie kujawsko-pomorskim osoby w wieku 65 lat i więcej będą stanowiły najliczniejszą grupę wśród ludności aktywnej zawodowo (25,6%). Najmniejszy udział natomiast będą miały osoby w wieku 25-34 lata (11,8%).

Le nombre des personnes ayant l'âge qui marque habituellement la fin de la vie professionnelle soit 60 ans et plus pour les femmes et 65 ans et plus pour les hommes, augmentera aussi bien en Pologne qu'en voïvodie de Cujavie-Poméranie tandis que les 0-17 ans seront systématiquement en baisse.

Selon les prévisions du GUS, en 2030 les personnes âgées de 65 ans et plus seront les plus nombreuses dans la population active de la voïvodie de Cujavie-Poméranie (25,6%) tandis que les personnes âgées de 25-34 ans seront les moins nombreuses (11,8%).

Mapa. 13c Dynamika prognozowanej na 2030 r. zmiany liczby ludności aktywnej zawodowo w Polsce (2010=100)

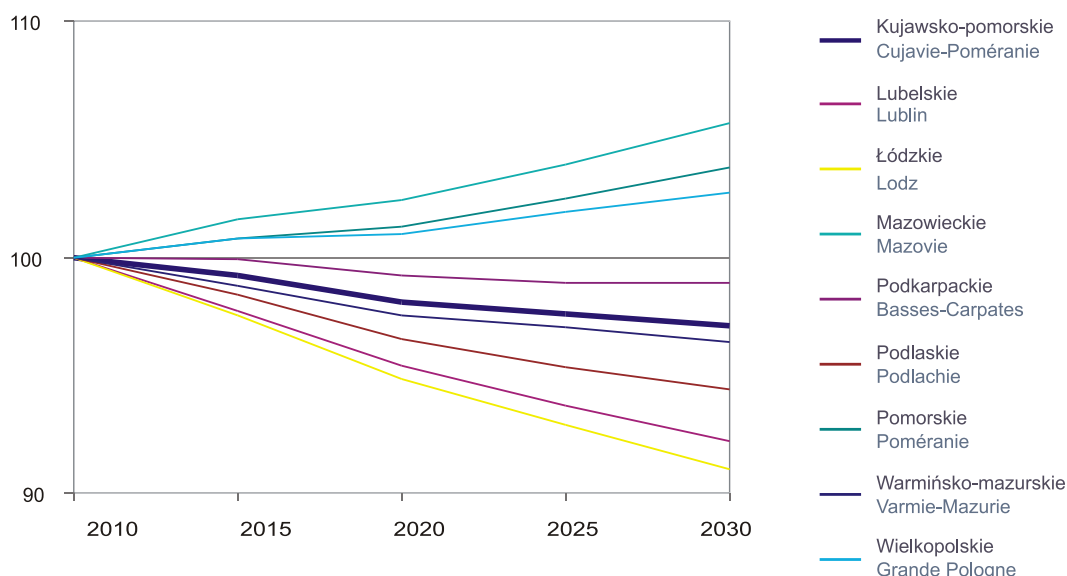
Carte 13 c : Taux de croissance de la population polonaise selon le scénario central de projection à horizon 2030 (base 100 en 2010)

źródło : Eurostat.
source : Eurostat.

Rys. 27. Dynamika prognozowanej na 2030 r. zmiany liczby ludności według wybranych województw (2010=100)

Graphique 27 : Taux de croissance de la population par voïvodie selon le scenario central de projection (base 100 en 2010)

źródło : Eurostat.
source : Eurostat.

Prognozowany ubytek liczby ludności aktywnej zawodowo w województwie kujawsko-pomorskim w 2030 r. w stosunku do 2010 r. wyniósł 2,9% i był wyższy od ubytku w Polsce o 0,8 p. proc. (ubytek o 2,1%).

Analizując dynamikę prognozowanych zmian liczby ludności w innych województwach można zauważyć, że w 2030 r. wzrost populacji wystąpi w województwach : mazowieckim, pomorskim i wielkopolskim. W pozostałych prognozuje się spadki, przy czym największy w województwach: łódzkim i podlaskim. Województwo kujawsko-pomorskie również znajduje się w grupie regionów o malejącej liczbie ludności.

Obserwowany w ostatnich latach wzrost liczby osób w wieku emerytalnym i wydłużanie się przeciętnego trwania życia, wskazują na konieczność stworzenia mechanizmów aktywizacyjnych zachęcających do zwiększania okresu aktywności zawodowej i edukacyjnej osób starszych.

W związku z zachodzącymi zmianami demograficznymi oraz coraz większym obciążeniem systemu emerytalnego wprowadzono w Polsce z dniem 1 stycznia 1999 r. nowy system emerytalny. Składa się on z trzech filarów. Pierwszy z nich to Fundusz Ubezpieczeń Społecznych kierowany przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS). Ma on charakter powszechny i obowiązkowy. Drugi filar stanowią Powszechne Towarzystwa Emerytalne (PTE), które zarządzają Otwartymi Funduszami Emerytalnymi (OFE). Również ma on charakter obowiązkowy. Z kolei trzeci filar stanowią dobrowolne ubezpieczenia emerytalne, które obejmują: pracownicze programy emerytalne (PPE), indywidualne konta emerytalne (IKE) oraz indywidualne konta zabezpieczenia emerytalnego (IKZE) ¹.

La décroissance prévisionnelle de la population active de la voïvodie de Cujavie-Poméranie en 2030 en comparaison avec 2010 sera de 2,9% et sera supérieure de 0,8 point à la décroissance prévue pour la Pologne (décroissance de 2,1%).

En analysant la dynamique des changements prévisionnels de la population dans d'autres voïvodies, nous constatons que l'année 2030 marquera l'augmentation de la population des voïvodies : Mazowieckie, Pomorskie et Wielkopolskie. Les prévisions pour les autres voïvodies sont en baisse, les plus touchées étant les voïvodies łódzkie et Podlaskie. La voïvodie de Cujavie-Poméranie se trouve aussi dans le groupe de régions dont la population est en baisse.

La croissance du nombre de retraités, observée ces dernières années et l'augmentation de la durée de vie moyenne, démontrent la nécessité de créer des mécanismes d'incitation pour prolonger l'activité professionnelle des seniors.

Compte tenu des changements démographiques en cours et de la charge croissante qui pèse sur le régime de retraites, un nouveau régime de retraites a été mis en place en Pologne depuis le 1er janvier 1999. Ce régime comprend trois piliers dont le premier est le Fonds de la Sécurité sociale, gérée par l'Institut de la Sécurité sociale (ZUS). Il s'agit d'un régime universel et obligatoire. Le second pilier comprend les Compagnies de Fonds de pension (PTE) qui gèrent les Fonds de pension (OFE), également obligatoires. Le troisième pilier comprend les assurances retraites volontaires : programmes de pension pour salariés (PPE), comptes de pension individuels (IKE) et comptes individuels d'assurance retraite (IKZE) ⁵.

5 M., Stefański, Ubezpieczenia społeczne w Polsce – wybrane problemy, Włocławek 2002, s. 18-19.

5 M., Stefański, Ubezpieczenia społeczne w Polsce – wybrane problemy, Włocławek 2002, s. 18-19.

W 2013 r. granica wieku emerytalnego wynosiła 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. Po tym czasie wiek emerytalny ulegać będzie stopniowemu podwyższaniu, by docelowo zrównać do 67 lat zarówno w przypadku kobiet, jak i mężczyzn.

b) Region Nord-Pas-de-Calais

W 2010 r. region Nord-Pas-de Calais liczył 3,1 miliona osób powyżej 15 roku życia, z czego 55% było aktywnych zawodowo. Jest to wynik o 2 p. proc. niższy od średniej krajowej tego wskaźnika. Różnica ta wpisuje się w spadkowy trend aktywności zawodowej kobiet z północnej części Francji. Zjawisko obserwowano, szczególnie wśród populacji kobiet w wieku produkcyjnym. W regionie Nord-Pas-de-Calais poziom aktywności zawodowej osób w wieku 15-64 zbliża się do 66%, podczas gdy we Francji przekracza 70%. Różnica między wskaźnikiem aktywności kobiet między Nord-Pas-de-Calais a średnią krajową sięga 6 p. proc. i wynosi odpowiednio 60% i 66%.

Nord-Pas-de-Calais zajmuje 20 miejsce wśród regionów Francji metropolitarnej pod względem poziomu aktywności zawodowej 15-64-latków, przed Langwedocją-Roussillon i Korsyką. O ile region zajmuje lepszą pozycję pod względem aktywności mężczyzn o tyle poziom aktywności kobiet jest najniższy w kraju. Ten ostatni uplasował się w 2000 r. na końcu klasyfikacji regionów francuskich i nie był w stanie nadrobić tej straty.

Zachowania na rynku pracy zależą w dużej mierze od czynników, które dotyczą zarówno jednostki jak i jej rodziny, kultury czy też kontekstu ekonomicznego. Przedwczesne macierzyństwo, wielodzietność, spadek zatrudnienia wpływają negatywnie na poziom aktywności zawodowej, szczególnie wśród kobiet. W regionie Nord-Pas-de Calais najniższą aktywność zawodową rejestruje się w strefach poprzemysłowych i pogórnicych. Wysoką stopę bezrobocia obserwuje się na terenach nadbrzeżnych.

Współczynnik aktywności zawodowej na północy kraju był zbliżony do poziomu krajowego wśród populacji najmłodszej, tj. w wieku 15-24 lat. Wraz z wiekiem wzrasta odchylenie od średniej krajowej i osiąga poziom maksymalny u 55-64 latków, zarówno wśród mężczyzn jak i kobiet. Od 2000 r., omawiane odchylenie regionu północy zmierza do stopniowego zacierania się we wszystkich przedziałach wiekowych. Jednakże, pojawia się zróżnicowanie pokoleniowe. W 2010 r. populacja mieszkańców północy w wieku 25-34 lat była nadal mniej aktywna zawodowo w porównaniu z poziomem krajowym (odpowiednio 85%, wobec 88%), co zapowiada pogłębianie się opóźnienia Nord-Pas-de-Calais.

W 2010 r. populacja osób aktywnych zawodowo w wieku 15 lat i więcej w regionie Nord-Pas-de-Calais liczyła 1,7 miliona osób. Ludność ta jest nieznacznie młodsza od średniej krajowej, z większym odsetkiem osób w wieku 15-34 lat (odpowiednio 37% i 34%) oraz z mniejszym udziałem osób powyżej 45 roku życia (porównywanie 35% i 39%). Poziom wykształcenia osób aktywnych zawodowo w Nord-Pas-de-Calais nie różni się od średniej obserwowanej we Francji — około 30% osób legitymuje się wysokim poziomem kwalifikacji. Obserwuje się wpływ stosunku wiekowego populacji na ten wynik, ponieważ najczęściej to osoby najmłodsze są najlepiej wykształcone. Młodszy wiek osób aktywnych zawodowo w Nord-Pas-de-Calais wyraźniej występuje w grupie kobiet. Obserwuje się również wśród kobiet większy odsetek osób z wysokimi kwalifikacjami w porównaniu do aktywnych zawodowo mężczyzn, niezależnie od wieku.

En Pologne, l'âge légal de départ à la retraite est actuellement de 60 ans pour les femmes et de 65 ans pour les hommes et restera en vigueur jusqu'en 2013. Passé cette date, l'âge légal de départ à la retraite sera progressivement rehaussé pour passer à terme à 67 ans aussi bien pour les hommes que pour les femmes.

b) Région Nord-Pas-de-Calais

En 2010, le Nord-Pas-de-Calais compte 3,1 millions de personnes de 15 ans ou plus. Parmi celles-ci, près de 55% sont actives, soit deux points inférieurs au niveau national. Cet écart est essentiellement dû à une propension à l'activité plus faible des femmes nordistes. Ce constat est renforcé lorsque l'on se restreint à la population en âge de travailler. En Nord-Pas-de-Calais, le taux d'activité des personnes âgées de 15 à 64 ans approche les 66% quand celui de la France dépasse les 70%. La différence entre les taux d'activité féminins atteint alors 6 points : 60% en Nord-Pas-de-Calais contre 66% en moyenne française.

Le Nord-Pas-de-Calais est classé 20ème région de France métropolitaine pour son taux d'activité des 15-64 ans, devant le Languedoc-Roussillon et la Corse. S'il se place en meilleure position pour le taux masculin, en revanche son taux d'activité féminin est le plus faible du pays. Ce dernier s'affiche depuis 2000 en queue de classement des régions françaises et ne parvient pas à combler son retard. Les comportements sur le marché du travail sont fonction d'un nombre important de facteurs, qui tiennent tant à l'individu, à sa famille et sa culture, qu'au contexte économique. Fécondité soutenue, maternités précoces, familles nombreuses plus fréquentes et marché de l'emploi dégradé sont autant de variables qui expliqueraient la faiblesse prononcée du taux d'activité, particulièrement celui des femmes. En Nord-Pas-de-Calais, les taux d'activité les plus faibles se situent dans les zones qui souffrent de leur passé industriel ou minier et dans les territoires côtiers, caractérisés par des taux de chômage élevés.

Le taux d'activité nordiste est semblable au niveau national chez les populations les plus jeunes âgées de 15 à 24 ans. Avec l'âge, l'écart se creuse et atteint son maximum chez les 55-64 ans, à la fois pour les hommes et les femmes. Depuis 2000, le retard nordiste tend à se résorber progressivement sur l'ensemble des tranches d'âge. Toutefois, le décalage se retrouve de génération en génération et ne provient pas d'un effet ponctuel d'une génération donnée. Notamment, les nordistes de 25 à 34 ans sont toujours en 2010 moins actifs qu'au niveau national (respectivement 85% contre 88%), ce qui peut laisser présager une poursuite du retard du Nord-Pas-de-Calais.

La population active de 15 ans et plus en Nord-Pas-de-Calais se fixe à 1,7 million de personnes en 2010. Celle-ci est légèrement plus jeune que la moyenne nationale, avec une proportion plus élevée de personnes âgées de 15 à 34 ans (37% contre 34%) et une part moindre des plus de 45 ans (35% contre 39%). Le niveau d'éducation de la population active nordiste est identique à celui observé en moyenne française : environ 30% disposent d'un niveau d'instruction élevé. L'effet de composition par âge de la population influe toutefois sur ce résultat, les personnes les plus jeunes étant plus souvent détentrices de diplômes élevés. La jeunesse de la population active nordiste est davantage marquée chez les femmes. Ces dernières se caractérisent aussi par une plus forte proportion de qualification élevée par rapport aux actifs masculins, indépendamment de la tranche d'âge.

Tabl. 26. Ludność oraz współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku 15 lat i więcej według płci i wieku w regionie Nord-Pas-de-Calais w 2010 r.

Tableau 26 : Population totale et taux d'activité des 15 ans et plus par sexe et âge en 2010 en Nord-Pas-de-Calais							
Jednostka: tys., %	Liczba ludności			Współczynnik aktywności zawodowej			Unités : milliers, %
	Ogółem	mężczyźni	kobiety	Ogółem	mężczyźni	kobiety	
	Population totale			Taux d'activité			
	Total	Hommes	Femmes	Total	Hommes	Femmes	
Francja	51 359,1	24 518,3	26 840,8	56,7	62,1	51,8	France
15 lat i więcej	3 147,3	1 495,2	1 652,0	54,9	62,3	48,2	15 ans et plus
15 do 64 lat	2 610,5	1 285,4	1 325,2	65,8	72,0	59,8	De 15 à 64 ans
15 do 24 lat	538,8	269,5	269,3	39,5	40,7	38,3	De 15 à 24 ans
25 do 34 lat	510,7	248,8	261,9	84,6	92,8	76,7	De 25 à 34 ans
35 do 44 lat	540,2	275,0	265,2	87,6	95,5	79,4	De 35 à 44 ans
45 do 54 lat	516,4	250,0	266,4	82,3	91,1	74,0	De 45 à 54 ans
55 do 64 lat	504,6	242,1	262,5	35,0	39,3	31,0	De 55 à 64 ans
65 lat i więcej	536,7	209,9	326,9	1,5	2,7	0,8	65 ans et plus

źródło : Eurostat.
source : Eurostat.

Tabl. 27 : Ludność aktywna zawodowo w wieku 15 lat i więcej według płci, wieku i poziomu wykształcenia w regionie Nord-Pas-de-Calais w 2010 r.

		Tableau 27 : Population active âgée de 15 ans et plus par sexe, âge et niveau d’instruction en 2010 en Nord-Pas-de-Calais					
Jednostka: tys., %	Wartości			dystrybucja			Unités : milliers, %
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	
	Effectifs			Répartition			
	Total	Hommes	Femmes	Total	Hommes	Femmes	
Francja	29 125,9	15 228,8	13 897,1				France
15 lat i więcej	1 727,0	931,6	795,4	100,0	100,0	100,0	15 ans et plus
Według grup wieku :							Par âge :
15 do 64 lat	1 718,8	926,0	792,9	99,5	99,4	99,7	De 15 à 64 ans
15 do 24 lat	212,7	109,6	103,1	12,3	11,8	13,0	De 15 à 24 ans
25 do 34 lat	431,9	231,0	200,9	25,0	24,8	25,3	De 25 à 34 ans
35 do 44 lat	473,0	262,6	210,4	27,4	28,2	26,5	De 35 à 44 ans
45 do 54 lat	424,9	227,7	197,2	24,6	24,4	24,8	De 45 à 54 ans
55 do 64 lat	176,4	95,1	81,2	10,2	10,2	10,2	De 55 à 64 ans
65 lat i więcej	8,2	5,6	2,5	0,5	0,6	0,3	65 ans et plus
Według poziomu wykształcenia :							Par niveau d’éducation :
Wyższe (CITE 5-6)	533,4	261,8	271,6	30,9	28,1	34,1	Niveau élevé (CITE 5-6)
Średnie (CITE 3-4)	766,0	432,7	333,3	44,4	46,4	41,9	Niveau moyen (CITE 3-4)
Niskie (CITE 0-2)	427,6	237,1	190,5	24,8	25,5	24,0	Niveau faible (CITE 0-2)

źródło : Eurostat.
source : Eurostat.

W okresie od 2010 r. do 2030 r., we Francji, populacja osób aktywnych zawodowo według spisu zwiększy się o 6,5%, osiągając liczbę 31,4 miliony osób na koniec okresu według planu prognozy (ramka 1). Przewiduje się, że największy wzrost będzie miał miejsce pomiędzy 2010 r. a 2025 r. W efekcie, współczynnik aktywności ekonomicznej osób starszych wzrośnie w tym okresie, na co ma wpływ podniesienie wieku emerytalnego wprowadzone reformami emerytalnymi w 1993 r., 2003 r. i 2010 r. (ramka 2). Założyć można, że populacja osób starszych będzie bardzo liczna. Po 2025 r. aktywność ekonomiczna ludności ustabilizuje się w ciągu dekady ze względu na odpływ emerytów z rynku pracy i pojawienie się na nim osób w sile swojej aktywności zawodowej, urodzonych w latach 1980-1990. Na nowo aktywność ekonomiczną zwiększy się po 2035 r., gdy na rynek pracy licznie wejdą osoby urodzone po 2000 r.

W regionach usytuowanych głównie na północy, w centrum i na wschodzie kraju populacja aktywnych zawodowo będzie ewaluowała mniej dynamicznie. Okres trwałego jej spadku rozpocznie się przed 2030 r. W regionie Nord-Pas-de-Calais średnioroczny współczynnik aktywności zawodowej wyniesie +0,03% i okres spadku może rozpocząć się od 2025 r. Zakładając równomierny rozkład wszystkich czynników mających wpływ na współczynnik aktywności ekonomicznej, można wnioskować, że nastąpi wzrost współczynnika o 0,34% rocznie. Deficyt migracji zrekomensowałby prawie całkowicie tę zmianę, podczas gdy starzenie się populacji właściwie nie miałoby wpływu.

We Francji, starzenie się populacji aktywnej zawodowo może utrzymać się w latach 2010-2020. Prognozuje się, że w kolejnych latach wiek aktywnych zawodowo ustabilizuje się, a następnie po 2025 r. zacznie obniżać się — duża liczba osób urodzonych po 2000 r. wejdzie na rynek pracy, a generacje baby-boom będą sukcesywnie opuszczać. Dotyczyłoby to wszystkich regionów i to pomimo obecnie istniejących różnic w strukturze wieku. Nord-Pas-de-Calais pozostałby regionem gdzie zasoby siły roboczej są najmłodsze. Średni wiek populacji aktywnej obecnie to 38,7 lat, przewiduje się, że w 2025 r. wyniesie niespełna 40 lat, a następnie będzie się obniżał.

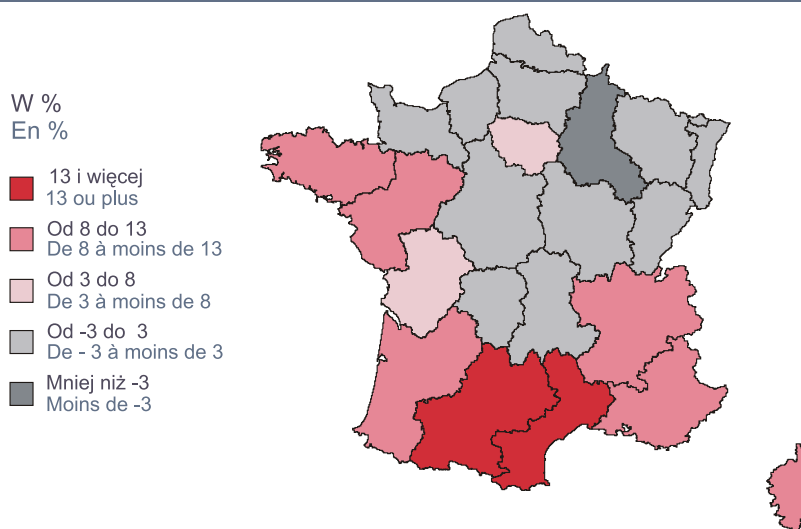
Entre 2010 et 2030, la population active au sens du recensement augmenterait de 6,5 % en France, atteignant 31,4 millions de personnes en fin de période selon le scénario central (encadré 1). L'essentiel de cette augmentation aurait lieu entre 2010 et 2025. En effet, le taux d'activité des seniors augmenterait au cours de cette période, sous l'effet des mesures d'allongement de la durée du travail des réformes des retraites de 1993, 2003 et 2010 (encadré 2). En outre, les générations atteignant ces classes d'âge seraient nombreuses. Après 2025, sous l'effet conjugué de leur retrait du marché du travail et de l'arrivée aux âges de forte activité des générations creuses nées pendant les années 1980-1990, la population active se stabiliserait pendant une décennie. Elle progresserait de nouveau après 2035 avec l'entrée dans la vie active des générations nombreuses nées après 2000.

Dans les régions principalement situées au Nord, au centre et à l'Est, la population active évoluerait de façon plus atone, amorçant même une période de baisse durable avant 2030. En Nord-Pas-de-Calais, le taux de croissance annuel moyen de la population active serait de +0,03% et la période de baisse pourrait intervenir dès 2025. Toutes choses égales par ailleurs, la seule hausse du taux d'activité entraînerait une augmentation de population active de 0,34% par an. Le déficit migratoire compenserait presque entièrement cette évolution, tandis que le vieillissement de la population ne contribuerait quasiment pas.

En France métropolitaine, le vieillissement de la population active pourrait être soutenu entre 2010 et 2020. L'âge moyen de la population active pourrait ensuite se stabiliser, et diminuer après 2025 : les générations nombreuses nées après 2000 entreraient à leur tour sur le marché du travail et les générations de baby-boomers le quitteraient progressivement. Toutes les régions seraient concernées et ce malgré leurs différences actuelles de structure par âge. Le Nord-Pas-de-Calais resterait la région où les ressources de main-d'œuvre sont les plus jeunes. L'âge moyen de sa population active, actuellement de 38,7 ans, resterait inférieur à 40 ans en 2025 et diminuerait ensuite.

Mapa 13d : Zmiana siły roboczej między 2010 r. i 2030 r. według regionów (w %)

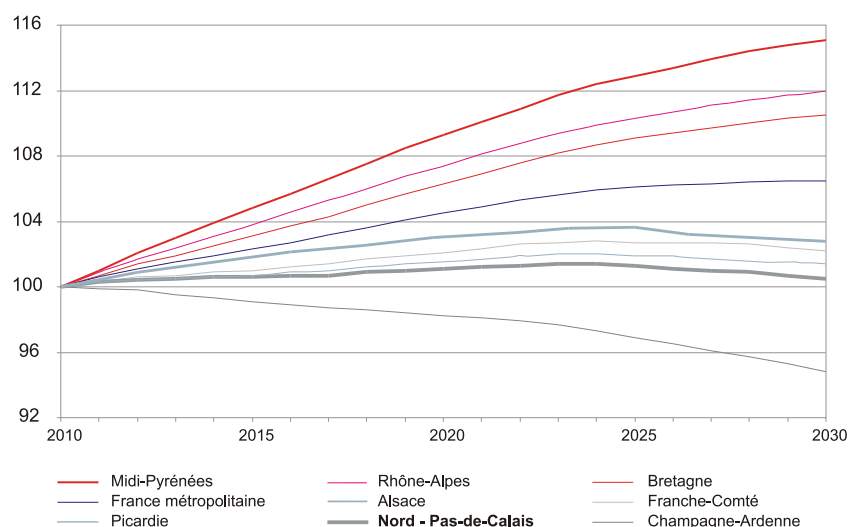
Carte 13d : Évolution de la population active par région entre 2010 et 2030 (en %)

źródło : Eurostat.
source : Eurostat

Rys. 28 : Dynamika zmian ludności aktywnej zawodowo według regionów w latach 2010-2030 (2010=100)

Graphique 28 : Évolution de la population active par région entre 2010 et 2030 (base 100 en 2010)

źródło : Eurostat.
source : Eurostat.

Ramka 1: plany prognozy

Prognozy populacji aktywnej zawodowo opierają się na założeniach demograficznych oraz zachowaniach związanych z aktywnością. Prognozy przedstawione w tym opracowaniu odpowiadają tzw. „centralnemu” scenariuszowi zakładającemu utrzymanie się obecnych tendencji.

Prognozy demograficzne:

- dzietność utrzyma się na tym samym poziomie co w 2007 r. w każdym regionie i w ciągu całego okresu objętego prognozą;

- długość życia rośnie w każdym regionie w tym samym tempie, jak na poziomie metropolitalnym;

- średnie zachowania migracyjne w latach 2000-2008 według płci oraz wieku utrzymują się na stałym poziomie w ciągu całego okresu objętego prognozą z saldem migracji 100 000 osób na rok dla metropolii.

Zachowania dotyczące aktywności ekonomicznej ludności odzwierciedlają centralny scenariusz, który zakłada przedłużenie wcześniejszych tendencji, przy czym nie obejmuje osób starszych, których bezpośrednio dotknęły zmiany legislacyjne systemu emerytalnego (1993 r., 2003 r., 2010 r.).

Wydłużenie czasu opłacania składek i podwyższenie granicy wieku odejścia na emeryturę spowodować mogą następujące zmiany :

- współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku 60-64 lat wzrośnie do poziomu 40% w 2030 r. w porównaniu do 17,5 % dla kobiet i 20,0% dla mężczyzn w 2010 r.,

- osoby w wieku 55-59 lat będą bezpośrednio objęte reformą emerytalną i wydłużeniem czasu studiów, a także „efektem horyzontu”, czyli zachęty dla pracowników i pracodawców do pozostawania w zatrudnieniu z powodu przedłużenia wieku emerytalnego.

Ponadto wśród osób w wieku 25-54 lata nastąpi znaczący wzrost aktywności ekonomicznej kobiet w wieku 45-54 lat, jak również zaznaczy się wśród grupy w wieku 25-44 lat w powiązaniu z wcześniej obserwowanymi tendencjami. Wśród mężczyzn utrzyma się wysoki poziom aktywności ekonomicznej. Prócz tego, współczynnik aktywności zawodowej osób młodych nieznacznie wzrośnie ze względu na wydłużenia czasu studiów. Równoległe powstaną miejsca staży zawodowych, jak również połączenia zatrudnienia ze szkoleniami kształcącymi.

Encadré 1 : Les scénarios de projection

Les projections de population active s'appuient sur des hypothèses démographiques et de comportements d'activité. Les projections présentées dans cette étude correspondent au scénario dit « central », supposant le maintien des tendances actuelles.

Pour les hypothèses démographiques :

- la fécondité est maintenue à son niveau de 2007 dans chaque région et tout au long de la période de projection ;

- l'espérance de vie progresse dans chaque région au même rythme qu'au niveau métropolitain ;

- les comportements migratoires moyens de la période 2000-2008 par sexe et âge sont maintenus constants tout au long de la période de projection et intègrent un solde migratoire de 100 000 personnes par an pour la métropole.

Concernant les comportements d'activité, le scénario central prolonge les tendances passées, excepté pour les seniors directement affectés par les changements législatifs du régime des retraites (1993, 2003 et 2010). L'allongement des durées de cotisation et le report de l'âge limite de départ à la retraite entraîneraient les modifications suivantes :

- les taux d'activité des 60-64 ans progresseraient, atteignant plus de 40 % en 2030, contre 17,5 % en 2010 chez les femmes et 20,0 % chez les hommes ;

- chez les 55-59 ans, aux effets directs des réformes des retraites et de l'allongement de la durée des études, s'ajouterait un « effet horizon » traduisant une incitation des salariés et des employeurs à maintenir les salariés en emploi, du fait du recul de l'âge à la retraite.

Par ailleurs, pour les 25-54 ans, la hausse de l'activité féminine se poursuivrait chez les 45-54 ans et marquerait le pas chez les 25-44 ans, en lien avec les tendances récentes observées. Chez les hommes, l'activité déjà élevée resterait stable. Enfin, les taux d'activité des jeunes progresseraient légèrement suite à l'arrêt de l'allongement de la durée des études. Parallèlement, les places en apprentissage ainsi que le cumul entre emploi et formation initiale se sont développés.

Ramka 2: reformy francuskiego systemu emerytalnego.

W ciągu ostatnich dwudziestu lat we Francji miały miejsce trzy znaczące reformy systemu emerytalnego: w 1993 r., 2003 r. oraz 2010 r. Przedstawione poniżej wytyczne reform to jedynie te, które miały wpływ na współczynnik aktywności zawodowej.

W 1993 r. reforma Balladura ustaliła, dla osób płacących składki w sektorze prywatnym, wydłużenie stażu pracy umożliwiające pobranie pełnej emerytury z 37,5 lat obowiązkowego płacenia składek do 40 lat.

Reforma Fillon'a w 2003 r. rozszerzyła wydłużenie stażu pracy do 40 lat na osoby pracujące w sektorze publicznym, z wyjątkiem tzw. trudnych zawodów. Przewidywała ona również dla sektora publicznego i prywatnego, licząc od 2009 r. do 2012 r., progresywne wydłużenie okresu ubezpieczenia o kwartał na rok. Reforma zachęcała do wydłużenia aktywności zawodowej powyżej ustalonego prawnie wieku odejścia na emeryturę oraz powiązanie zatrudnienia z emeryturą. Wiek, w którym pracodawca mógł zdecydować o odejściu zatrudnionego na emeryturę został przesunięty z 60 do 65 lat.

W 2010 r. reforma Woerth'a przesunęła prawny wiek emerytalny z 60 na 62 lata oraz wiek upoważniający do pełnej emerytury, nawet bez w pełni opłaconych składek, z 65 do 67 lat. Ustaliła płatność pełnej składki emerytalnej na minimum 41 lat, z regularną rewizją liczby kwartałów składkowych w zależności od zmiany długości życia.

Pomimo reform współczynnik aktywności zawodowej i wskaźnik zatrudnienia osób starszych we Francji nie są w stanie dogonić opóźnienia w stosunku do średniej europejskiej. Są one najniższe w Europie: wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata wyniósł 32,1 % w 2010 r., jest szczególnie daleki od poziomu 50 %, który został ustalony w ramach Strategii Lizbońskiej (patrz punkt 2. Pracujący).

Encadré 2 : Les réformes du système français de retraite

Trois mesures considérables de réforme du système de retraite ont été mises en place en France ces vingt dernières années : en 1993, en 2003 et en 2010. Les principales dispositions exposées ici sont uniquement celles ayant un impact sur le taux d'activité.

En 1993, la réforme Balladur fixe, pour les pensionnés du secteur privé, une augmentation de la durée du travail ouvrant droit à pension à taux plein, passant de 37,5 à 40 le nombre d'années de cotisations nécessaires.

La réforme Fillon de 2003 généralise cet allongement de la durée de cotisation à 40 ans aux salariés de la fonction publique, hors régimes spéciaux. Elle prévoit également pour le régime général et les fonctionnaires, à compter de 2009 et jusqu'en 2012, l'augmentation progressive de la durée d'assurance, à raison d'un trimestre par an. La prolongation de l'activité au-delà de l'âge légal de départ à la retraite et le cumul emploi-retraite sont encouragés. L'âge auquel un employeur peut décider de mettre un employé à la retraite est reporté de 60 à 65 ans.

Enfin, en 2010, la réforme Woerth recule l'âge légal de départ à la retraite de 60 à 62 ans et l'âge de départ anticipé sans décote de 65 à 67 ans. Elle fixe la durée de cotisation pour une retraite à taux plein à 41 ans minimum, avec une révision régulière du nombre de trimestres à cotiser en fonction de l'évolution de l'espérance de vie.

Malgré les différentes réformes successives, les taux d'activité et d'emploi des seniors en France ne parviennent pas à combler leur retard sur la moyenne européenne. Ils sont parmi les plus bas d'Europe ; le taux d'emploi des 55-64 ans, à 32,1% en 2010, est notamment loin de l'objectif de 50% fixé par la stratégie de Lisbonne (cf. Chapitre 4, section 2, sur les taux d'emploi).

c) Porównanie regionalne

Poziom aktywności zawodowej wśród 15-64-latków w obrębie Unii Europejskiej (27 państw) wzrósł o 2,5 p. proc. w ciągu ostatnich 10 lat, tj. z 68,5% w 2000 r. do 71% w 2010 r. Po 2000 r. widoczny jest wzrost aktywności zawodowej kobiet, choć nie jest on tak wysoki jak w ostatnim trzydziestoleciu, to jednak wskaźnik ten zwiększył się o 6 p. proc. w tym okresie, podczas gdy aktywność zawodowa mężczyzn wzrosła zaledwie o 1 p. proc. Różnica pomiędzy płciami zaczyna się zmniejszać. W 2010 r. poziomy aktywności zawodowej osiągnęły odpowiednio: 64% i 78%.

Wzrost udziału kobiet na rynku pracy widoczny jest w całej Francji, a w mniejszym stopniu w Nord-Pas-de-Calais. Stopa wzrostu jest nieznacznie wyższa w regionie w stosunku do średniej francuskiej i europejskiej. Różnica między aktywnością zawodową mieszkańców północnej części kraju a aktywnością zawodową mieszkańców UE 27 zmniejsza się. Natomiast w Polsce poziom aktywności zawodowej kobiet jak i mężczyzn pozostawał na tym samym poziomie w latach 2000 i 2010. W Kujawsko-Pomorskim poziom aktywności kobiet spada, podczas gdy poziom aktywności mężczyzn nieznacznie wzrósł. W rozrachunku, ogólny poziom aktywności zawodowej w regionie spadł, tym samym oddalił się od średniej wartości wskaźnika dla Polski i UE.

Przewagę regionu Kujawsko-Pomorskiego nad Nord-Pas-de-Calais obserwuje się od początku 2000 r., a następnie proporcja ta odwraca się w okolicach 2003 r. W 2010 r., poziom aktywności populacji północy Francji wśród 15-64-latków wynosi o 2,1 p. proc. więcej niż w Kujawsko-Pomorskiem. Taki zwrot tendencji jest wynikiem zróżnicowanego podejścia kobiet do

c) Comparaison régionale

Le taux d'activité des 15-64 ans au sein de l'Union européenne à 27 s'est amélioré de 2,5 points sur les 10 dernières années, passant de 68,5% en 2000 à 71% en 2010. La croissance de l'activité féminine, encore effective après 2000 mais de façon plus modérée que durant les trois décennies précédentes, contribue à augmenter le taux d'activité féminin de 6 points sur la période, quand celui des hommes gagne 1 point. Ainsi, l'écart entre les deux sexes tend à se réduire : en 2010, leurs taux d'activité atteignent respectivement 64% et 78%.

La hausse de la participation des femmes au marché du travail s'observe également en France et plus finement en Nord-Pas-de-Calais. Le rythme de progression est légèrement plus soutenu dans la région qu'en moyenne française ou européenne. Ainsi, l'écart entre le taux d'activité nordiste et celui de l'UE à 27 pays se réduit.

En revanche, en Pologne, les taux d'activité féminins comme masculins stagnent entre 2000 et 2010. Dans la région de Cujavie-Poméranie, le taux d'activité des femmes a diminué alors que celui des hommes a augmenté, mais dans des proportions moindres. Ainsi, le taux d'activité global de la région se contracte légèrement, creusant un peu plus le retard sur les moyennes polonaise et européenne.

L'avance de la région de Cujavie-Poméranie sur le Nord-Pas-de-Calais observée au début des années 2000 s'est inversée aux alentours de 2003. En 2010, le taux d'activité nordiste des 15-64 ans est de 2,1 points supérieur à celui de la Cujavie-Poméranie. Ce retournement de tendance est principalement dû aux comportements dissemblables des femmes

aktywności zawodowej. Gdy w Nord-Pas-de-Calais wzrost aktywności zawodowej kobiet dotyczy wszystkich przedziałów wiekowych, w Kujawsko-Pomorskim jedynie wśród kobiet w wieku 45-64 wystąpił wzrost poziomu aktywności w latach 2000 i 2010. Wynik ten mógł być konsekwencją niekorzystnej koniunktury gospodarczej na polskim rynku pracy. Wysoka stopa bezrobocia, wykształcenie osób młodych nieadekwatne do potrzeb rynku pracy mogły być przyczynkiem do opóźnienia wejścia na rynek pracy kobiet z województwa kujawsko-pomorskiego i ogólnego zmniejszenia ich aktywności zawodowej (patrz punkt 3. Stopa bezrobocia).

vis-à-vis de l'activité professionnelle. Alors qu'en Nord-Pas-de-Calais la hausse de l'activité féminine concerne l'ensemble des tranches d'âge, en Cujavie-Poméranie seules les femmes âgées de 45 à 64 ans voient leur taux d'activité augmenter entre 2000 et 2010. Ce résultat pourrait être la conséquence d'une conjoncture économique moins favorable sur le marché du travail féminin polonais. Le taux de chômage élevé ainsi que les difficultés probables d'insertion de jeunes diplômés sur un marché du travail inadéquat dissuaderait les femmes de Cujavie-Poméranie à s'insérer dans la vie active (cf. Chapitre 4, section 3, sur le taux de chômage).

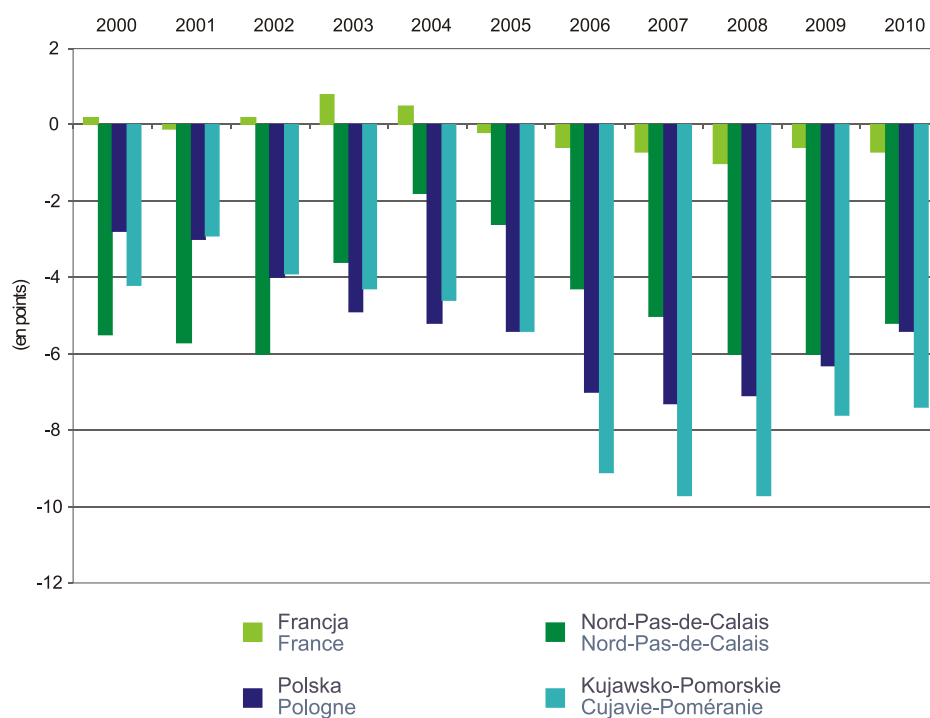
Tabl. 28 : Wskaźnik aktywności zawodowej osób w wieku 15-64 lata

	Tableau 28 : Taux d'activité des 15-64 ans											
Jednostka: %	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Unité : %
UE 27	68,5	68,5	68,6	68,9	69,2	69,8	70,2	70,5	70,9	71,0	71,0	UE 27 pays
Francja	68,8	68,4	68,7	69,7	69,7	69,6	69,6	69,7	69,9	70,4	70,3	France
Nord-Pas-de-Calais	63,0	62,8	62,5	65,3	67,5	67,2	66,0	65,5	64,9	65,0	65,8	Nord-Pas-de-Calais
Polska	65,8	65,5	64,6	63,9	64,0	64,4	63,3	63,2	63,8	64,7	65,6	Pologne
Kujawsko-Pomorskie	64,4	65,6	64,7	64,6	64,7	64,4	61,2	60,7	61,2	63,4	63,7	Cujavie-Poméranie

źródło : Eurostat.
source : Eurostat.

Ryc 29 : Relacje współczynnika aktywności zawodowej ludności w wieku 15-64 lata do średniej europejskiej (UE 27)

Graphique 29 : Écart des taux d'activité des 15-64 ans à la moyenne UE27

źródło : Eurostat.
source : Eurostat.

2. Pracujący

Współczynnik aktywności zawodowej określa udział osób uczestniczących w rynku pracy w stosunku do ogółu ludności. Nie określa natomiast udziału zatrudnionych w stosunku do aktywnych zawodowo. Poziom aktywności zawodowej winien być więc uzupełniony o wskaźnik zatrudnienia, to znaczy stosunek osób zatrudnionych do osób w wieku produkcyjnym, w celu przedstawienia pełnego obrazu rynku pracy.

W marcu 2010 r. Komisja Europejska przedstawiła główne osie długoterminowej strategii gospodarczej Europa 2020. Również Unia Europejska ustaliła w tym zakresie cele dotyczące zatrudnienia na poziomie 75% w 2020 r. w stosunku do 64,1% w 2010 r. (UE 27). Francja i Polska są relatywnie opóźnione w stosunku do postawionych celów ze wskaźnikiem zatrudnienia wynoszącym odpowiednio: 63,5% i 59,3% (w 2010 r.). Wskaźnik zatrudnienia dotyczy w szczególności grup populacji, które mają problemy z integracją na rynku pracy, zwłaszcza osoby młode (15-24 lata), kobiety i seniorzy (55-64 lata).

Aby podnieść wskaźnik zatrudnienia, w ciągu ostatnich dziesięcioleci państwa próbowały wpłynąć na podaż i popyt rynku pracy. Po pierwsze oferty pracy przedsiębiorstw były stymulowane za pośrednictwem obniżenia pracowniczych obciążeń socjalnych. We Francji taka polityka odniosła sukces dzięki obniżeniu przez rząd w 1990⁶ r. kosztów pracowniczych. Po drugie, oferty pracy były również stymulowane poprzez wiele narzędzi rewaloryzacji wynagrodzeń, ze szczególnym uwzględnieniem wynagrodzenia minimalnego. We Francji, dodatek do zatrudnienia i dodatek do wynagrodzenia mają na celu uatrakcyjnienie oferty pracy.

W Polsce, podobnie jak w innych krajach Unii Europejskiej (UE 27) nie wszystkie osoby aktywne zawodowo powyżej 15 roku życia znajdują zatrudnienie. W 2010 r. wśród 17 659,9 tys. ludności aktywnej zawodowo pracujących było 15 961,0 tys. osób. Wartość wskaźnika zatrudnienia w Polsce wyniosła 50,4%. Zauważalne są istotne różnice względem płci, tzn. wskaźnik zatrudnienia dla mężczyzn (58,1%) był wyższy w porównaniu ze wskaźnikiem dla kobiet (43,4%) o 14,7 p. proc. Największe trudności w wejściu na rynek pracy napotykają osoby w wieku 15-24 lata i kobiety w wieku 55-64 lata.

2. Le taux d'emploi

Si le taux d'activité indique le pourcentage d'individus d'une population donnée participant au marché du travail, toutes les personnes actives n'occupent pas un emploi. Le taux d'activité doit donc être complété par le taux d'emploi, c'est à dire le rapport entre les actifs occupés et la population en âge de travailler, pour donner une image plus précise du marché du travail.

En mars 2010, la Commission Européenne a présenté les principaux axes de sa stratégie économique de long-terme, Europe 2020. Ainsi l'Union Européenne s'est-elle fixée dans ce cadre l'objectif d'atteindre un taux d'emploi de 75% en 2020 contre 64,1% en 2010 (UE 27). La France et la Pologne sont toutes les deux relativement en retard par rapport à cet objectif avec des taux d'emploi respectivement de 63,5% et 59,3% (en 2010). Le taux d'emploi est particulièrement suivi pour les catégories de la population qui rencontrent des difficultés d'insertion sur le marché du travail, notamment les jeunes (15-24 ans), les femmes et les seniors (55-64 ans).

Pour augmenter le taux d'emploi, les États ont tenté d'agir sur les déterminants de la demande et de l'offre de travail au cours de ces deux dernières décennies. D'une part, la demande de travail des entreprises a été stimulée par le biais des baisses de charges sociales sur les salaires. En France, cette politique a connu un certain succès avec les baisses de charges décidées par les gouvernements des années 1990⁶. D'autre part, l'offre de travail a également été stimulée à travers de multiples dispositifs de revalorisation des revenus, tout particulièrement pour les salariés rémunérés au niveau du salaire minimum. Ainsi, en France, la prime pour l'emploi et le revenu de solidarité active ont pour objectif de rendre le travail plus attractif.

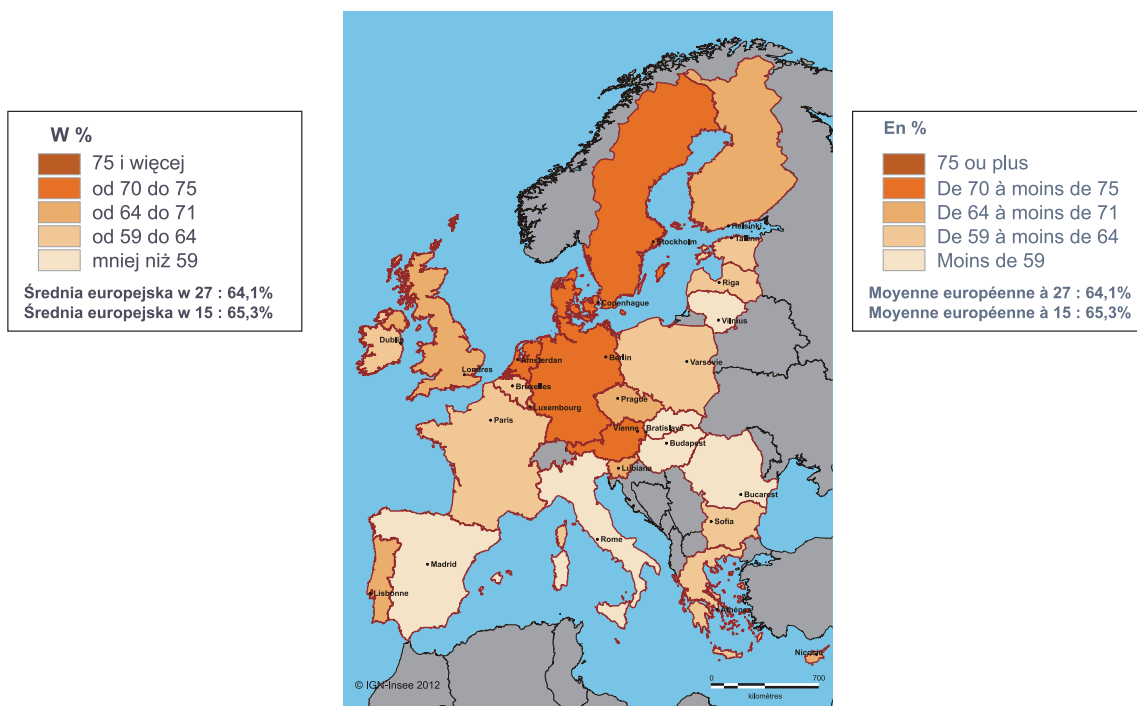
En Pologne, de même que dans d'autres pays de l'Union Européenne (UE 27), toute la population active de plus de 15 ans ne dispose pas d'un emploi. En 2010, sur 17 659 900 personnes composant la population active, 15 961 000 disposent effectivement d'un emploi. Le taux d'emploi est de 50,4%. L'écart important entre les hommes et les femmes est visible i.e. le taux d'emploi des hommes (58,1%) est supérieur à celui des femmes (43,4%) de 14,7 points. Les personnes âgées de 15 à 24 ans ont le plus de difficultés à entrer sur le marché du travail de même que les femmes âgées de 55 à 64 ans.

6 B. Crépon et R. Desplat, w "Une nouvelle évaluation des effets des allègements de charges sociales sur les bas salaires" (2001), uważają, że zmniejszenie opłat pracowniczych w latach 1994-1997 spowodowała utworzenie lub utrzymanie 460 000 miejsc pracy.

6 B. Crépon et R. Desplat, dans « Une nouvelle évaluation des effets des allègements de charges sociales sur les bas salaires » (2001), estiment que les allègements de charge décidés entre 1994 et 1997 auraient créé ou sauvegardé 460 000 emplois.

Mapa 14a. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-64 lata według krajów w 2010 r.

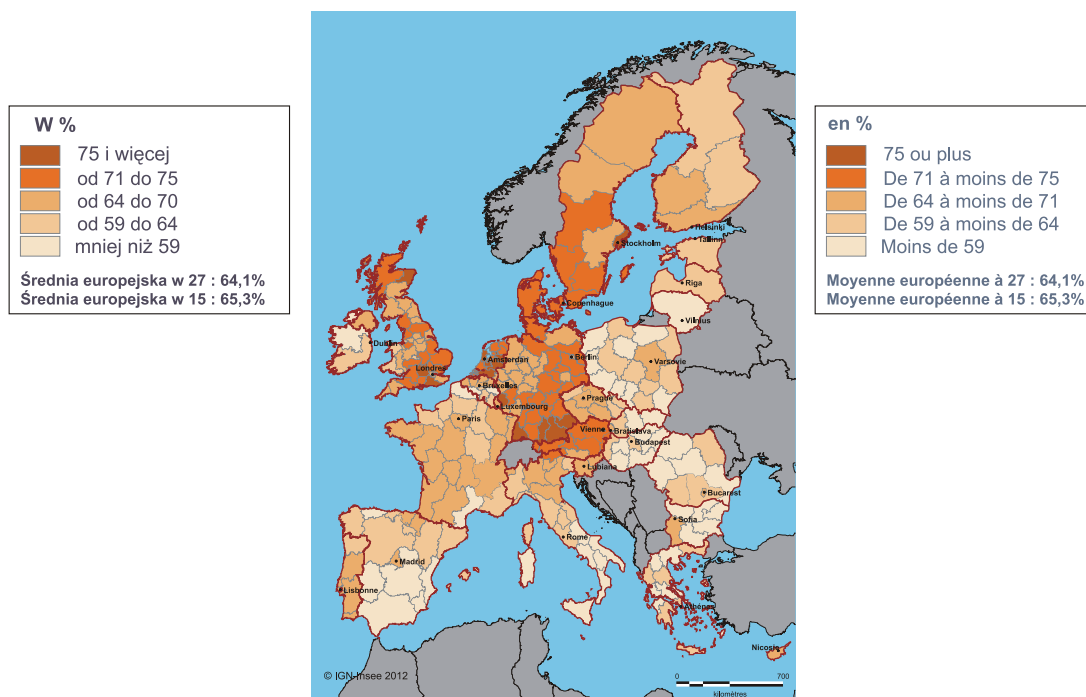
Carte 14a : Taux d'emploi des 15 à 64 ans en 2010 au niveau des pays européens

źródło : Eurostat.
source : Eurostat.

Mapa 14b. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-64 lata według regionów w 2010 r.

Carte 14b : Taux d'emploi des 15 à 64 ans en 2010 au niveau des régions européennes

źródło : Eurostat.
source : Eurostat.

a) Województwo kujawsko-pomorskie

W województwie kujawsko-pomorskim w 2010 r. było 0,8 mln pracujących powyżej 15 roku życia – co stanowi 5,0% populacji osób pracujących w Polsce (16,0 mln osób). Struktura pracujących ze względu na status zawodowy w województwie jest porównywalna do Polski i pozostałych państw Unii Europejskiej (UE 27), przy czym w województwie kujawsko-pomorskim można zauważyć większy odsetek pracujących na własny rachunek, aniżeli w Unii Europejskiej (o 4,3 p. proc.). Pracownicy najemni stanowili 77,7% pracujących (w UE 27 – 83,1%), z kolei pomagający członkowie rodzin zaledwie 2,8% (w UE 27 – 1,6%).

a) Voïvodie de Cujavie-Poméranie

En 2010, la voïvodie de Cujavie-Poméranie compte 0,8 million de personnes ayant un emploi et âgées de plus de 15 ans ce qui représente 5,0% de la population disposant d'un emploi en Pologne (16,0 millions de personnes). La structure des personnes ayant un emploi selon leur statut professionnel au sein de la voïvodie est comparable à celle de la Pologne et des autres États membres de l'Union Européenne (UE27), la voïvodie de Cujavie-Poméranie comptant un pourcentage plus important de travailleurs indépendants en comparaison avec l'Union Européenne (de 4,3 points). Les salariés représentent 77,7% des personnes ayant un emploi (UE27 : 83,1%) et les travailleurs familiaux à peine 2,8% (UE27 : 1,6%).

Tabl. 29. Pracujący według statusu zatrudnienia w 2010 r.

Tableau 29 : Population des actifs occupés par statut d'emploi en 2010.

	UE 27		Polska		Kujawsko-Pomorskie		Moyennes annuelles
Przeciętne w roku	tys	%	tys	%	tys	%	
	UE 27		Pologne		Cujavie-Poméranie		
	milliers	%	milliers	%	milliers	%	
Pomagający członkowie rodzin	3481,9	1,6	616,1	3,9	22,7	2,8	Travailleurs familiaux
Pracownicy najemni	180 434,9	83,1	12 327,1	77,2	624	77,7	Salariés
Pracujący na własny rachunek	32 994,9	15,2	3 017,4	18,9	156,2	19,5	Travailleurs indépendants

źródło : Eurostat, Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności, 2010.

source : Eurostat, Enquête sur les forces de travail, 2010.

Ze względu na udział pracujących według poszczególnych rodzajów działalności (sekcje NACE Rev. 2) w województwie kujawsko-pomorskim najliczniejszą grupę stanowili pracujący w przemyśle – 188,0 tys. (23,4%) i handlu, naprawie pojazdów samochodowych, transporcie i gospodarce magazynowej, zakwaterowaniu i gastronomii – 183,3 tys. (22,8%). Najmniej liczną grupą byli pracujący w obsłudze rynku nieruchomości – 7,8 tys. oraz informacji i komunikacji – 8,1 tys. osób (po 1,0%).

Przeciętna liczba godzin przepracowanych przez 1 pracującego w tygodniu w głównym miejscu pracy w 2010 r. wyniosła w województwie kujawsko-pomorskim – 40,8 godz, w Polsce było to 40,6 godz., natomiast dla 27 krajów UE wskaźnik ten wyniósł 38,2 godz. Średnia liczba przepracowanych godzin w województwie kujawsko-pomorskim w ostatniej dekadzie była wyższa od średniej liczby przepracowanych godzin w Polsce.

W województwie kujawsko-pomorskim w 2010 r. wskaźnik zatrudnienia określający procentowy udział pracujących w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej wyniósł 48,9% i był niższy od wskaźnika krajowego (50,4%) o 1,5 p. proc. Według płci zauważalne są istotne różnice tzn. wskaźnik zatrudnienia dla mężczyzn (57,8%) był wyższy w porównaniu ze wskaźnikiem dla kobiet (40,9%) o 16,9 p. proc. Podobnie było również na poziomie krajowym, gdzie różnica ta wyniosła 14,7 p. proc. Najwyższy wskaźnik zatrudnienia według grup wiekowych wystąpił w grupach: 35-44 lata (80,9%) i 25-34 lata (72,8%). Wskaźnik ten zdecydowanie był wyższy dla mężczyzn we wszystkich grupach wiekowych.

S'agissant de la distribution des personnes ayant un emploi par activité (sections NACE Rév. 2), en voïvodie de Cujavie-Poméranie, les personnes ayant un emploi travaillent surtout dans l'industrie – 188 000 (23,4%) et le commerce, la réparation de véhicules automobiles, les transports et l'entreposage, l'hébergement et la restauration – 183 300 (22,8%). Les activités immobilières avec 7 800 personnes (1,0%) et l'information et la communication avec 8 100 (1,0%) sont les moins représentées.

En 2010, le nombre moyen d'heures travaillées par semaine par une personne ayant un emploi dans son lieu principal de travail est de 40,8 heures dans la voïvodie, ce taux étant de 40,6 heures en Pologne et de 38,2 heures pour les 27 États membres de l'UE. Au cours de la dernière décennie, le nombre moyen d'heures travaillées dans la voïvodie est supérieur au nombre moyen d'heures travaillées en Pologne.

En 2010, le taux d'emploi qui représente la participation en pourcentage des personnes ayant un emploi dans la population totale âgée de 15 ans et plus, est de 48,9% dans la voïvodie de Cujavie-Poméranie et est inférieur de 1,5 point au taux national (50,4%). Des écarts sensibles existent également entre les hommes et les femmes i.e. le taux d'emploi des hommes (57,8%) est supérieur de 16,9 points au taux d'emploi des femmes (40,9%). Sur ce point, le niveau national présente un écart de 14,7 points. Le taux d'emploi le plus élevé par tranche d'âge est celui des 35-44 ans (80,9%) et des 25-34 ans (72,8%). Le taux d'emploi est nettement supérieur pour les hommes que pour les femmes et ce dans toutes les tranches d'âge.

Tabl. 30. Pracujący według sekcji NACE Rev. 2. w województwie kujawsko-pomorskim i w Polsce w 2010 r. (Przeciętne w roku)

Tableau 30 : Actifs occupés par section de la NACE rev. 2 en voïvodie de Cujavie-Poméranie et en Pologne en 2010 (Moyennes annuelles)				
Grupy sekcje NACE Rev. 2	Kujawsko-Pomorskie		Polska	Sections agrégées de la NACE rev. 2
	tys.	%	%	
	Cujavie-Poméranie		Pologne	
	milliers	%	%	
ogółem	802,9	100,0	100,0	Total
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (A)	108,6	13,5	12,8	Agriculture, sylviculture et pêche (A)
Przemysł (B-E)	188,0	23,4	22,1	Industrie sauf construction (B-E)
Budownictwo (F)	70,2	8,7	8,1	Construction (F)
Handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia (G-I)	183,3	22,8	22,6	Commerce, transport, hébergement et activités de restauration (G-I)
Informacja i komunikacja (J)	8,1 (u)	1,0	2,0	Information et communication (J)
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (K)	15,1	1,9	2,3	Activités financières et d'assurance (K)
Obsługa rynku nieruchomości (L)	7,8 (u)	1,0	1,1	Activités immobilières (L)
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, administrowanie i działalność wspierająca (M, N)	36,7	4,6	5,7	Activités spécialisées, scientifiques et techniques, activités de services administratifs et de soutien (M,N)
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna (O, Q)	161,4	20,1	20,3	Administration publique (O-Q)
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, pozostała działalność usługowa (R, S)	23,7	3,0	3,0	Arts, spectacles et activités récréatives, autres activités de services (R,S)

źródło : Eurostat, Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności, 2010.
u-Dane niewiarygodne/niepełne.

source : Eurostat, Enquête sur les forces de travail, 2010.
u - Données incertaines / peu fiables.

Tabl. 31. Wskaźnik zatrudnienia według płci i wieku w województwie kujawsko-pomorskim i w Polsce w 2010 r. (Przeciętne w roku)

Tableau 31 : Taux d'emploi par sexe et tranche d'âge en voïvodie Cujavie-poméranie en 2010 (Moyennes annuelles)			
Jednostka: %	Kujawsko-Pomorskie	Polska	Unité : %
	Cujavie-Poméranie	Pologne	
Ludność ogółem (15 lat i więcej)	48,9	50,4	Population totale (15 ans et plus)
15-64	56,9	59,3	15-64
15-24	26,8	26,3	15-24
55-64	29,8	34,0	55-64
Mężczyźni	57,8	58,1	Hommes
Kobiety	40,9	43,4	Femmes

źródło : Eurostat, Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności, 2010.
source : Eurostat, Enquête sur les forces de travail, 2010.

W ciągu ostatniej dekady wskaźnik zatrudnienia w grupie osób w wieku 15-64 lat wykazywał do 2004 r. tendencję malejącą. Od 2005 r. do 2010 r. następował coroczny stopniowy wzrost wskaźnika – dotyczyło to zarówno mężczyzn (wzrost rozpoczął się wcześniej, bo od 2004 r.), jak i kobiet. Podobne zmiany w tym czasie we wskaźniku zatrudnienia występowały również w grupie osób w wieku 15-24 lata i 55-64 lata.

W województwie kujawsko-pomorskim, w całej populacji pracujących powyżej 15 roku życia oraz w grupie wiekowej 25-64 lata, dominowały osoby z wykształceniem średnim (CITE 3-4), odpowiednio: 69,6% i 62,2%. Mężczyzn było o 100,7 tys. więcej od liczby kobiet, natomiast w grupie wiekowej 25-64 lata przewaga ta zmniejszyła się do 89,9 tys. osób. W obu grupach wiekowych przeważały kobiety z wykształceniem wyższym (CITE 5-6), natomiast mężczyźni dominowali wśród osób pracujących z wykształceniem niskim (CITE 0-2).

Au cours de la dernière décennie, le taux d'emploi des 15-64 est en baisse jusqu'en 2004. De 2005 à 2010, le taux d'emploi augmente progressivement chaque année et ce aussi bien pour les hommes (l'augmentation ayant débuté plus tôt, en 2004), que pour les femmes. Des changements similaires du taux d'emploi concernent aussi les 15-24 ans et les 55-64 ans pendant cette période.

En voïvodie de Cujavie-Poméranie, les personnes ayant le niveau d'études moyen (CITE 3-4) sont majoritaires parmi toutes les personnes de plus de 15 ans ayant un emploi et de la tranche des 25-64 ans (respectivement : 69,6% et 62,2%). Les hommes sont majoritaires (100 700 de plus) par rapport aux femmes tandis que dans la tranche d'âge des 25-64 ans, cette écart est amondri (89 900 de plus). Dans les deux groupes, il y a plus de femmes ayant le niveau d'études élevé (CITE 5-6) et plus d'hommes ayant le niveau d'études faible (CITE 0-2).

Tabl. 32. Wskaźnik zatrudnienia według wieku i płci w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2000-2010 (Przeciętne w roku)

Tableau 32 : Taux d'emploi par âge et sexe en voïvodie Cujavie-Poméranie (Moyennes annuelles)												
Jednostka: %	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Unité : %
15-64	52,9	52,4	50,6	50,4	50,2	51,5	51,2	53,8	55,6	56,8	56,9	15-64
15-24	22,9	25,3	21,7	20,3	22,5	24,0	25,1	26,0	25,9	28,5	26,8	15-24
55-64	21,6	20,7	21,0	23,8	23,1	25,2	24,4	26,2	28,7	26,9	29,8	55-64
Mężczyźni (15-64)	59,1	69,1	56,3	56,2	56,4	58,3	58,0	61,6	64,9	64,9	64,6	Hommes (15-64)
Kobiety (15-64)	46,8	45,8	45,0	44,6	44,4	44,9	44,6	46,3	46,5	48,9	49,4	Femmes (15-64)

źródło : Eurostat, Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności, 2000-2010.
source : Eurostat, Enquête sur les forces de travail, 2000-2010.

Tabl. 33. Ludność według wieku i poziomu wykształcenia w województwie kujawsko-pomorskim w 2010 r. (Przeciętne w roku)

Tableau 33 : Population par âge et niveau d'instruction en voïvodie Cujavie-Poméranie en 2010 (Moyennes annuelles)				
Jednostka: %	Niskie ^c	Średnie ^b	Wyższe ^a	Unité : %
	Niveau faible ^c (CITE 0-2)	Niveau moyen ^b (CITE 3-4)	Niveau élevé ^a (CITE 5-6)	
Ludność ogółem w Polsce	8,2	65,5	26,3	Total population en Pologne
Ludność ogółem w województwie	8,6	69,6	21,8	Total population en voïvodie
Ludność w wieku 25-64 lata	8,9	69,3	21,9	Population des 25 ans à 64 ans

a—c: Obejmuje wykształcenie: a – wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora, wyższe z tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym, wyższe ze stopniem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty lub równorzędnym, b – policealne, średnie zawodowe, średnie ogólnokształcące, zasadnicze zawodowe, c – gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe.

źródło: Eurostat, Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności, 2010.

a—c : Niveaux d'éducation : a – enseignement supérieur + au moins le titre de docteur, enseignement supérieur + titre de master, de médecin ou équivalent, enseignement supérieur + titre d'ingénieur, de licencié, d'économiste diplômé ou équivalent, b – enseignement postsecondaire non supérieur, enseignement secondaire professionnel, enseignement secondaire général, éducation de base professionnelle, c – collège, école primaire (cursus complet ou incomplet).

source : Eurostat, Enquête sur les forces de travail, 2010.

Tabl. 34. Pracujący w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2000-2010 (Przeciętne w roku)

Tableau 34 : Actifs occupés de 15 ans et plus par niveau d'instruction en voïvodie de Cujavie-Poméranie (Moyennes annuelles)												
Jednostka: tys.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Unité : milliers
Wyższe ^a (CITE 5-6)	104,6	110,8	111,6	126,9	130,9	126,7	116,8	118,7	137,3	171,3	175,2	Niveau élevé ^a (CITE 5-6)
Średnie ^b (CITE3-4)	601,1	582,9	584,1	560,7	554,1	537,6	525,5	539,3	518,4	576,0	558,6	Niveau moyen ^b (CITE3-4)
Niskie ^c (CITE 0-2)	116,0	112,6	96,9	87,7	80,0	76,5	77,2	82,8	77,2	81,3	69,1	Niveau faible ^c (CITE 0-2)

a—c : Obejmuje wykształcenie: a – wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora, wyższe z tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym, wyższe ze stopniem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty lub równorzędnym, b – policealne, średnie zawodowe, średnie ogólnokształcące, zasadnicze zawodowe, c – gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe.

źródło: Eurostat, Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności, 2000-2010.

a—c : Niveaux d'éducation : a – enseignement supérieur + au moins le titre de docteur, enseignement supérieur + titre de master, de médecin ou équivalent, enseignement supérieur + titre d'ingénieur, de licencié, d'économiste diplômé ou équivalent, b – enseignement postsecondaire non supérieur, enseignement secondaire professionnel, enseignement secondaire général, éducation de base professionnelle, c – collège, école primaire (cursus complet ou incomplet).

source : Eurostat, Enquête sur les forces de travail, 2000-2010.

W latach 2000-2010 znacznie wzrosła liczba osób pracujących posiadających wykształcenie wyższe (CITE 5-6). Odsetek osób pracujących z tym wykształceniem wzrósł z 12,7% ogółu pracujących w 2000 r. do poziomu 21,8% w 2010 r., z kolei odwrotny trend wystąpił wśród pracujących posiadających wykształcenie niskie (CITE 0-2).

Dans les années 2000-2010, le nombre de personnes ayant un niveau d'études élevé (CITE 5-6) augmente considérablement parmi les personnes ayant un emploi pour passer de 12,7% de l'ensemble des personnes ayant un emploi en 2000 à 21,8% en 2010 tandis que la tendance inverse caractérise les personnes ayant un emploi et dont le niveau d'études est faible (CITE 0-2).

b) Region Nord-Pas-de-Calais

W regionie Nord-Pas-de-Calais 1,5 miliona osób pozostawało bez pracy w 2010 r., co stanowiło 5,7% populacji aktywnej zawodowo we Francji. Mniej niż połowa z 3,2 miliona mieszkańców regionu w wieku 15 lat lub starszych była zatrudniona, co odpowiadało wskaźnikowi zatrudnienia w grupie wiekowej 15-64 lat na poziomie 57,2% w 2010 r. (stanowiło to blisko 7 p. proc. mniej niż wskaźnik zatrudnienia we Francji). Odsetek populacji aktywnej zawodowo w populacji ogółem jest najniższy w regionie Nord-Pas-de-Calais w stosunku do poziomu krajowego i europejskiego. Osoby zatrudnione spędzają przeciętnie mniej czasu w pracy niż osoby zatrudnione na poziomie krajowym i europejskim. Liczba godzin przepracowanych w tygodniu w regionie Nord-Pas-de-Calais zbliżyła się nieznacznie do poziomu krajowego w ciągu ostatniego dziesięciolecia. W 2010 r., osoby zatrudnione pracowały średnio 37,4 godzin tygodniowo, w stosunku do 38,0 godzin na poziomie krajowym i 38,2 godzin na poziomie europejskim (UE 27). Populacja zatrudnionych w Nord-Pas-de-Calais dzieli się na różne formy zatrudnienia w sposób porównywalny do innych regionów Unii Europejskiej. Od czasów rewolucji przemysłowej stopniowo zmniejszał się udział pracujących na własny rachunek i pracujących w przedsiębiorstwach rodzinnych na rzecz pracy najemnej.

b) Région Nord-Pas-de-Calais

En Nord-Pas-de-Calais, 1,5 million de personnes sont en emploi en 2010, ce qui représente 5,7% de la population en emploi en France. Ainsi, moins de la moitié des 3,2 millions d'habitants de la région âgés de 15 ans ou plus occupe un emploi. Ce qui correspond à un taux d'emploi des 15-64 ans de 57,2 % en 2010, soit presque 7 points de moins que le taux d'emploi en France. Outre le fait que la part de la population active occupée dans la population totale est plus faible en Nord-Pas-de-Calais qu'aux niveaux national et européen, les actifs occupés passent moins de temps que la moyenne des personnes en emploi au niveau national et au niveau européen. Le nombre d'heures travaillées par semaine en Nord-Pas-de-Calais a peu à peu rattrapé le niveau national au cours de la dernière décennie. En 2010, les personnes en emploi travaillent en moyenne 37,4 heures par semaine, contre 38 heures au niveau national et 38,2 au niveau européen (UE 27). La population active occupée du Nord-Pas-de-Calais se répartit entre les différentes formes d'emploi de façon comparable à celles des autres régions de l'Union Européenne. Depuis deux siècles, la révolution industrielle a en effet progressivement réduit la part des travailleurs indépendants et des travailleurs familiaux au profit du salariat (cf. bibliographie).

Tabl. 35. Podział osób pracujących według statusu zatrudnienia w 2010 r.

		Tableau 35 : Répartition de la population des actifs occupés par statut d’emploi					
Status zatrudnienia (forma zatrudnienia)	UE27		Francja		Nord-Pas-de-Calais		Statut professionnel (forme d’emploi)
	Pracujący (tys.)	%	Pracujący (tys.)	%	Pracujący (tys.)	%	
	Union européenne à 27		France		Nord-Pas-de-Calais		
	Effectif (en milliers)	%	Effectif (en milliers)	%	Effectif (en milliers)	%	
Pomagający członkowie rodzin	3 482	1,6%	158	0,6%	7	0,5%	Travailleurs familiaux
Pracownicy najemni	180 435	83,1%	23 244	88,4%	1 361	90,7%	Salariés
Pracujący na własny rachunek	32 995	15,2%	2 893	11,0%	132	8,8%	Travailleurs indépendants

źródło : Eurostat, Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności, 2010.

source : Eurostat, Enquête sur les forces de travail, 2010.

Szereg procesów społeczno-gospodarczych, wzrost konkurencji międzynarodowej, dezindustrializacja, oraz kryzys gospodarczy doprowadziły w ciągu ostatniego ćwierćwiecza do likwidacji 90 000 miejsc pracy w sektorze wydobywczym i 105 000 miejsc⁷ pracy w przemyśle włókienniczym. W regionie Nord-Pas-de-Calais obecne są wszystkie sektory gospodarki. Najwięcej osób pracuje w administracji publicznej i przemyśle niezwiązanym z budownictwem. Duża liczba pracowników administracji publicznej wśród pracujących w regionie Nord-Pas-de-Calais zwraca uwagę na relatywnie niewielki udział pracujących w innych sektorach, takich jak: „informacja i komunikacja”, „działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; działalność w zakresie administrowania i działalność wspierająca” oraz „działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”.

Te sektory są w rzeczywistości mniej rozwinięte w regionie Nord-Pas-de-Calais niż w pozostałych regionach Francji z sektorowym wskaźnikiem zatrudnienia w każdym przypadku niższym od wskaźnika krajowego. Różnica wskaźnika zatrudnienia między Francją a Nord-Pas-de-Calais wynosi blisko 2% dla wszystkich tych trzech sektorów.

Malgré la désindustrialisation de la région (notamment dans l'extraction minière où la région a perdu 90 000 emplois au cours du dernier quart de siècle, ainsi que dans le textile où 105 000 emplois ont été détruits)⁷ consécutive à la concurrence internationale et aux crises économiques, tous les secteurs économiques sont représentés dans le Nord-Pas-de-Calais, mais les actifs occupés sont sur-représentés dans l'administration publique et l'industrie hors construction. En revanche, la sur-représentation de l'administration publique parmi les actifs en emploi du Nord Pas de Calais est en à mettre en regard de la faiblesse relative d'autres secteurs : « Information et communication », « activités spécialisées, scientifiques et techniques, activités de services administratifs et de soutien » et « Arts, spectacles et activités récréatives ».

Ces secteurs sont en effet moins développés dans le Nord-Pas-de-Calais que dans le reste de la France avec des taux d'emploi sectoriels à chaque fois inférieurs au taux national. La différence du taux d'emploi entre la France et le Nord-Pas-de-Calais atteint près de 2 % pour ces trois secteurs cumulés.

⁷ Nord-Pas-de-Calais, 1975-2005 : le grand tournant,
Pierre Veltz et Laurent Davezies, éditions de l'Aube, 2004.

⁷ Nord-Pas-de-Calais, 1975-2005 : le grand tournant,
Pierre Veltz et Laurent Davezies, éditions de l'Aube, 2004.

Tabl. 36. Podział pracujących według sekcji NACE Rev. 2. w 2010 r.

Tableau 36 : Répartition des actifs occupés par section de la NACE rev. 2 en 2010				
Jednostka: %, tys.	Udział zatrudnionych w aktywnych zawodowo		Pracujący w tysiącach	Unités : %, milliers
	Nord- Pas-de- Calais	Francja	Nord-Pas-de-Calais	
	Part de la population active en emploi		Effectifs en milliers	
	Nord- Pas-de- Calais	France	Nord-Pas-de-Calais	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (A)	2,5%	2,9%	37,0	Agriculture, sylviculture et pêche (A)
Przemysł (B-E)	16,1%	15,0%	242,1	Industrie sauf construction (B-E)
Budownictwo (F)	7,2%	7,2%	107,6	Construction (F)
Handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia (G-I)	22,2%	21,8%	333,7	Commerce, transport, hébergement et activités de restauration (G-I)
Informacja i komunikacja (J)	1,8%	2,8%	27,6	Information et communication (J)
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (K)	3,1%	3,4%	47,2	Activités financières et d'assurance (K)
Obsługa rynku nieruchomości (L)	1,0%	1,2%	14,4	Activités immobilières (L)
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, administrowanie i działalność wspierająca (M-N)	7,5%	8,3%	112,1	Activités spécialisées, scientifiques et techniques, activités de services administratifs et de soutien (M-N)
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna (O-Q)	32,9%	29,4%	493,4	Administration publique (O-Q)
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (R-U)	5,3%	6,3%	79,1	Arts, spectacles et activités récréatives (R-U)
Brak odpowiedzi	0,4%	1,7%	6,9	Sans réponse

źródło : Eurostat, Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności, grupy sekcji NACE rev. 2.
source : Eurostat : Enquête sur les forces de travail, sections de la NACE rev. 2 agrégées.

Wskaźniki zatrudnienia w różnych grupach populacji regionu Nord-Pas-de-Calais były niższe od krajowych wskaźników zatrudnienia. Istnieją znaczne różnice między wskaźnikiem zatrudnienia mężczyzn i kobiet, zarówno w Nord-Pas-de-Calais jak i krajowego wskaźnika zatrudnienia. Ta różnica jest wynikiem niskiej aktywności zawodowej i wyższej stopy bezrobocia niż w innych regionach francuskich.

Tymczasem, wzrost wskaźnika zatrudnienia w regionie wskazuje, że w grupie wiekowej 15-64-latków zatrudnienie w sposób znaczący wzrosło między latami 2000 (52,5%) i 2010 (57,2%). Wskaźniki te ustabilizowały się w drugiej połowie dziesięciolecia. Ten korzystny wzrost pozwolił regionowi na zmniejszenie dystansu w stosunku do wskaźnika zatrudnienia dla UE 27 (64,1% w 2010 r.).

Les taux d'emploi des différentes catégories de population du Nord-Pas-de-Calais sont inférieurs à ceux observés au niveau national. Il existe des différences notables entre les taux d'emploi des hommes et des femmes aussi bien au niveau du Nord-Pas-de-Calais qu'au niveau national. Cet écart est à la fois dû à une faiblesse du taux d'activité et à un taux de chômage plus élevé que dans les autres régions françaises.

Cependant, l'évolution des taux d'emploi dans la région montre que celui des 15-64 ans a augmenté de façon importante entre 2000 (52,5%) et 2010 (57,2%). Ce taux s'est stabilisé dans la seconde partie de la décennie. Cette évolution favorable permet ainsi à la région de rattraper une partie de son retard par rapport au taux d'emploi de l'Union Européenne (64,1% en 2010 pour l'UE 27).

Tabl. 37. Wskaźnik zatrudnienia według płci i grup wieku w regionie Nord-Pas-de-Calais i Francji w 2010 r.

Tableau 37 : Taux d'emploi par sexe et tranche d'âge en 2010 en Nord-Pas-de-Calais et en France			
Jednostka: %	Nord-Pas-de-Calais	Francja	Unité : %
	Nord-Pas-de-Calais	France	
Ludność ogółem (15 lat i więcej)	47,7	51,2	Population totale (15 ans et plus)
15 - 64 lata	57,2	63,5	De 15 à 64 ans
15 - 24 lata	27,6	30,2	De 15 à 24 ans
55 - 64 lata	32,1	39,7	De 55 à 64 ans
Mężczyźni	54,4	56,3	Hommes
Kobiety	41,6	46,5	Femmes

źródło : Eurostat, Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności, 2010.
source : Eurostat, Enquête sur les forces de travail, 2010.

Rozpatrywanie wskaźnika zatrudnienia pod względem grup pozwala na stwierdzenie, iż w Nord-Pas-de-Calais w przypadku wskaźnika zatrudnienia mężczyzn w wieku 15-64 lat odnotowano sprzeczne tendencje w ciągu ostatniego dziesięciolecia: po zwykle między 2000 r. a 2004 r. (z 61,7% do 67,9%), pod koniec dziesięciolecia zbliżył się do poziomu z 2000 r. (62,9% w 2010 r.). Natomiast, wskaźnik zatrudnienia kobiet w wieku 15-64 lat, po wzroście o blisko 10 p. proc. między 1999 r. a 2004 r., wydaje się być ustabilizowana na poziomie 51%.

O ile wskaźnik zatrudnienia 15-24-latków wyraźnie wzrósł między 2000 r. (21,5%) a 2010 r. (27,6%), o tyle pozostaje on poniżej wskaźnika zatrudnienia młodych ludzi w Europie (34,0% w 2010 r.). Różnica między tymi wskaźnikami zmniejszyła się do 16,0% w 2000 r. Liczba studentów czynnych zawodowo wzrosła w ciągu ostatnich lat. Ponadto, wprowadzenie na poziomie polityki regionalnej praktyk zawodowych przyczyniło się również do tej zmiany: liczba praktykantów znacznie wzrosła w latach 2004-2007 (+30%, 20 600 praktykantów w 2010 r.⁸).

Wskaźnik zatrudnienia (55-64 lat) osób starszych jest przedmiotem szczególnego zainteresowania w Europie, a zwłaszcza we Francji. Region Nord-Pas-de-Calais jest opóźniony w tym zakresie odnotowując wskaźnik zatrudnienia na poziomie 32,1% w 2010 r., nie tylko w stosunku do poziomu krajowego (którego wskaźnik zatrudnienia wyniósł 39,7%), ale także w stosunku do poziomu europejskiego (46,3% dla UE 27 państw). Pomimo dużego wzrostu wskaźnika zatrudnienia osób starszych w regionie Nord-Pas-de-Calais w latach 2001-2004 (+11,0 p. proc. w stosunku do +6,5 p. proc. we Francji i +4,0 p. proc. w Europie), jest on nadal znacznie niższy. Dwa zjawiska mają wpływ na powyższe opóźnienie. Po pierwsze, ustawowy wiek emerytalny przez długi czas zachęcał osoby starsze do wycofywania się z rynku pracy, w efekcie polityki zatrudnienia maltuzjańskiego skierowanego na zachęcanie seniorów do zwalniania miejsc pracy na rzecz młodszego pokolenia. Ponadto osoby starsze poszukujące pracy nadal mają poważne trudności ze znalezieniem pracy. Również w regionie Nord-Pas-de-Calais 55% seniorów poszukujących pracy figuruje w rejestrze bezrobotnych ponad rok, podczas gdy dla ogółu poszukujących pracy 32% zarejestrowanych jest ponad rok, a 33% od ponad 2 lat⁹.

Une décomposition du taux d'emploi par catégories de la population permet de montrer que l'évolution, en Nord-Pas-de-Calais, de celui des hommes de 15 à 64 ans a suivi des tendances contradictoires au cours de la dernière décennie : après avoir fortement augmenté entre 2000 et 2004 (en passant de 61,7% à 67,9%), il est revenu à un niveau proche de 2000 à la fin de la décennie (62,9% en 2010). En revanche, le taux d'emploi des femmes de 15 à 64 ans, après avoir augmenté de près de 10 points entre 1999 et 2004, semble s'être stabilisé autour de 51%.

Si le taux d'emploi des 15-24 ans s'est considérablement accru entre 2000 (21,5%) et 2010 (27,6%), celui-ci reste bien inférieur au taux d'emploi des jeunes en Europe (34% en 2010). Mais l'écart entre les deux taux s'est resserré (celui-ci était de 16% en 2000). Le nombre d'étudiants exerçant une activité professionnelle a en effet augmenté au cours des dernières années. De plus, la mise en place d'une politique d'apprentissage volontariste au niveau régional contribuerait également à cette évolution : le nombre d'apprentis a fortement augmenté entre 2004 et 2007 (+ 30%, soit 20 600 apprentis en 2010⁸).

Le taux d'emploi des seniors (55-64 ans) fait l'objet d'une attention particulière en Europe et spécialement en France. Le Nord-Pas-de-Calais accuse un retard en la matière avec un taux de 32,1% en 2010, non seulement par rapport au niveau national (dont le taux est de 39,7% en 2010) mais aussi, et surtout, par rapport au niveau européen (46,3% pour l'UE 27). Malgré une forte croissance de ce taux en Nord-pas-de-Calais entre 2001 et 2004 (+11 points contre +6,5 points en France et +4 points en Europe), celui-ci reste largement inférieur. Deux phénomènes contribuent à expliquer ce retard. D'abord, le cadre légal a pendant longtemps encouragé les seniors à se retirer du marché du travail, sous l'effet de politiques de l'emploi malthusiennes visant à faire partir les seniors pour libérer des emplois pour les jeunes. De plus, les seniors en recherche d'emploi ont des difficultés encore plus importantes que le reste des chômeurs à retrouver un emploi. Ainsi, dans le Nord-Pas-de-Calais, 55% des seniors en situation de recherche d'emploi sont inscrits à Pôle Emploi depuis plus d'un an, contre 32% pour l'ensemble des autres demandeurs d'emploi et 33% d'entre eux y sont inscrits depuis plus de deux ans⁹.

⁸ Bilan économique et social du Nord-Pas-de-Calais, article « Enseignement : stabilisation des effectifs d'élèves et d'apprentis et progression du nombre d'étudiants », Anne-Marie Laurent, Insee, 2010.

⁹ Emploi des seniors dans le Nord-Pas-de-Calais, document de la Région Nord-Pas-de-Calais

⁸ Bilan économique et social du Nord-Pas-de-Calais, article « Enseignement : stabilisation des effectifs d'élèves et d'apprentis et progression du nombre d'étudiants », Anne-Marie Laurent, Insee, 2010.

⁹ Emploi des seniors dans le Nord-Pas-de-Calais, document de la Région Nord-Pas-de-Calais